

TRANSILVANI'A.

Fóia Asociatiunei transilvane pentru literatur'a romana si cultur'a poporului romanu.

Acésta fóia ese câte 2 cóle pe luna si costa 2 florini val. austr., pentru cei ce nu sunt membrii asociatiunei.
Pentru strainatate 6 franci (lei noi) cu porto postei.

Abonamentul se face numai pe câte 1 anu intregu.
Se abonédia la Comitétulu asociatiunei in Sibiu, séu prin posta séu prin domnii colectori.

Sumariu: Flor'a phanerogama din fostulu districtu alu Naseudului (urmare). — Academi'a romana. — Testamentulu lui Petru Hódrea din Resinari. — Procesu verbale alu siedintieloru comitetului din 6 si 7 Martie. — Apelu càtra membrii Asociatiunei din despartimentulu XII.

Flor'a phanerogama

din fostulu Districtu alu Naseudului.

De Florianu Porcius, Cav. alu ordinului corónei de feru class'a III. vice-capitanu emerit.

(Urmare).

Lythrum L. Sâlcica. (Rechitonu).

B. Salicaria L. S. vulgata. Lânga parae, valcele, rfuri, pre locuri uliginóse.

L. Hyssopifolia L. S. angusta 'n foi. Pre locuri umede, apatóse séu inundate.

Peplis L. Matrétia.

P. Portula L. M. vulgata. Pre locuri baltóse, apatóse séu malóse.

Myricaria Desv. Tamarisca.

M. germanica Desv. (Tamarix germanica L.). *T. germana.* Pre locuri arenóse lânga fluviulu Somesiu la Rodn'a-vechia si R. nóua.

Ribes L. Acrisiu.

R. rubrum L. A. rosii. (Agrisi, Agresie, Strugurei). Cult.

R. Grossularia L. A. selbatecu. (Cócaza selbateca, Burbona, Reztichia selbateca). Prin paduri montane.

R. Uva crispa L. A. de gradina. (Cócaza de gradina, Cócaza alba), Burbóna, Reztichia de gradina). Cult.

R. alpinum L. A. alpinu. Dupa B. Tr. 373 si F. Fl. Tr. 1151 indicata „in sylvis Rodnensibus valde commune“, apoi

R. petraeum Wulf. A. de petrisiu. Dupa F. Fl. Tr. 1154 indicata la podulu haiti, nu le-amu aflatu.

Philadelphus L. Philadelfu. (Iasminu).

Ph. coronarius L. Ph. mirositoriu. (Iasminu de gradina). Cult.

Prunus L. Prunu.

P. armeniaca L. Pr. de Armeni'a. (Zarzaru, Apricosu). Cult.

P. spinosa L. Pr. spinosu. (Porumbelu, Cotiobrelu, Spinu). Pre colini, spineturi, cóste ripóse, lânga cali.

β. coaetanea (P. fruticans Weihe). Cu form'a normala.

Fructele cunoscute sub numirea generala de prune séu póme, care provinu cultivate in acestu tienutu, sunt urmatóarele:

1. Mugurii floriferi in cea mai mare parte numai uniflori.

a. Pedunculii si ramurelele de totu glabre.

Pr. Cerasifera Ehrh. Fructele mici rotunde, albastre, carnea nu se desface de pre símbure. Pre aci se numescu „Culducusie.“

2. Mugurii floriferi biflori.

a. Pedunculii glabri, ramurelele mai multu mai puțin catifelatu-peróse (velutine).

Pr. insititia × cerasifera.

a. fructele mici, rotunde, rosietece, carnea nu se desface de pre símbure.

Pre aci se numescu „Firticusie rosietece.“

β. fructele mai mari, rotunde, rosietece tragèndu in albastru, carnea nu se desface la maturitate deplina de pre símbure.

Pre aci se numescu „Póme grase dulci.“

b. Pedunculii pubescenti, ramurelele catifelatu-peróse.

Pr. insititia L.

a. fructele mici, rotunde, verdi, carnea nu se desface de pre símbure.

Pre aci se numescu „Culducusie séu Firticusie verdi.“

β. Fructele mici, rotunde, galbine, carnea nu se desface de pre símbure. (Pr. Iuliana L.).

Pre aci se numescu „Prune grase mici“, séu si „Póme cioresci.“

γ. Fructele mai mari, rotunde, rosietece, carnea nu se desface de pre símbure si e tare dulce.

Pre aci se numescu „Prune grase dulci, mari.“

δ. Fructele mari, eliptece, rosietece, carnea se desface de pre símbure (Pr. Reine Claude).

Pre aci se numescu „Ranglou.“

ε. Fructele mari rotundiore, albe, carnea se desface de pre simbure.

Pre aci se numescu si acestea „Ranglou.“

c. Pedunculii pubescenti, ramurelele glabre.

Pr. domestica L. Fructele eliptece, albastre, carnea se desface de pre simbure.

Pre aci se numesce „Persie, Prune persie séu Prune-bistritiene.

Fàra indoiala cultur'a si fecundatiunea jóca o mare rola in producerea formelor indicate mai susu, si póte si ale altor'a, ce au remasu neobservate.

Pr. Padus L. (Padus vulgaris Host). *Pr. màlinosu.* (Màlinu, Màlinu negru).

Prin paduri montane, apoi cultivatu prin gradini.

Pr. Avium L. (Cerasus dulcis Fl. d. Wett). *Pr. Ciresiu.* (Ciresiu dulce si Ciresiu amaru). Prin paduri selbatecu de comunu cu fructe amare, apoi cultivatu prin gradini cu fructe dulci. (Ciresie).

Pr. Cerasus L. (Cerasus acida Fl. d. Wett). *Pr. visinu.* (Visinu). Cultivatu in unele variatiuni.

Cydonia Tourn. *Gutâiu.*

C. vulgaris Pers. *G. vulguru.* (Mere séu pere gutâi). Cult.

Amygdalus L. *Amigdalu.* (Migdalu).

A. persica L. (Persica vulgaris Mill.). *A. persicu.* (Persicu, Persice). Cult.

Sorbus L. *Sorbu.* (Scorusiu, Lemnu puciosu).

S. Aucuparia L. β. *lanuginosa* Kit. *Sc. vulguru.* Prin paduri montane.

Pyrus L. *Peru.*

P. communis L. *P. comunu.* (Pere).

α. *tomentosa.* Cult.

β. *glabra.* Cult.

γ. *sylvestris.* Selbatecu.

Malus Tourn. *Màru.*

M. sylvestris Mill. (Pyrus, Malus L.). *M. vulguru.* (Mere). α. *tomentosa* (M. domestica Bngt). Cult.

β. *glabra* (M. acerba Merat. Pyrus acerba D. C.). Selbatecu.

Cotoneaster L. *Cotoneastru.*

C. vulgaris Lindl. *C. vulguru.* Pre stanci séu la locuri stancóse, in reg. montana, raru.

Crataegus L. *Paducelu.* (Maracinu, Maraciune).

Cr. monogyna Jacq. *P. monoginu.* Pedunculii perosi.

Prin tufisiuri, spineturi, apoi straplantatu si tractatu cá gardu viu.

Cr. intermedia Fuss, Schw. *P. medilociu.* Pedunculii glabri. Asemenea cá speci'a precedente.

Cr. oxyacantha L. nu amu vediutu in acestu tienutu.

Spiraea L. *Férege.*

Sp. Ulmaria L. *F. de paludine.* (Barb'a caprei).

α. *denudata* (Sp. denudata Presl. Sp. quinqueloba Bngt). La locuri umede, apatóse, lãnga parae, rãri.

β. *discolor* (Sp. glauca Schultz). Totu la asemenea locuri, mai raru.

Sp. Filipendula L. *F. tuberósa.* (Ferice, Barb'a caprei, Flórea sórelui de câmpu, Regin'a praturiloru). Pre praturi, câmpuri.

S. Aruncus L. *F. barbósa.* (Barb'a popei, Barb'a tiapului, Flórea smeului, Cornulu dracului, Cód'a priculiciloru, Góliutiunea fetei padurei, Mam'a padurei). La locuri ceva umede si umbróse din reg. inferióra pãna in cea subalpina.

Sp. ulmifolia Scop. *F. caprifoiósa.* (Pre aci se numesce „Caprafoiu“ si din tulpina se facu piscoi de imitatu versulu paturnichiloru).

Pre stanci séu la locuri stancóse si deodata umbróse in reg. montana.

β. subalpina S. E. Tr. 1105 a. In reg. subalpina.

Sp. salicifolia L. *F. salcifoioása.* Cult.

Sp. chamaedrifolia L. *F. dumbetiósa.* Dupa F. Fl. Tr. 936 indicata pre délulu Strím'b'a (intre valea Somesiului si a Borgoului) nu amu aflatu, si nici nu credu se provina.

Sp. crenata W. K. Cult.

Dryas L. *Argintica.* (Cerencelu).

Dr. octopetala L. *A. vulgara.* Pre pascatorii alpine.

Geum L. *Crâncesiu.* (Radichióra).

G. urbanum L. *Cr. vulguru.* Prin tufisiuri, spineturi, paduri rare, lãnga garduri.

G. aleppicum Jacq. (G. strictum Ait. G. urbanum β. hispidum Wahlbrg). *Cr. tiapenu.* La locuri umbróse si ceva umede in reg. inferióra, montana si subalpina.

Vedi Ung. Diagn. p. 44.

G. intermedium Ehrh. — non Bess. *Cr. medilociu.* Dupa B. Tr. 1013, — H. V. X. J. p. 132 si F. Fl. Tr. 946 indicatu la Rodn'a si pre alpele Ineu nu provine aci, si se referesce la speci'a precedente.

G. rivale L. *Cr. rivularu.* Lãnga isvóre si parae prin paduri séu la marginea acestor'a in reg. montana si subalpina.

Sieversia Willd. *Sieversia.*

S. montana Spr. *S. montana.* Pre pascatorii subalpine si alpine.

Sibbaldia L. *Sibbaldia.*

S. procumbens L. *S. procumbenta.* Dupa F. Fl. Tr. 1010 indicata pre alpele Ineu nu amu aflatu.

Tormentilla L. *Tormentila.*

T. erecta L. (Potentilla Tormentilla Siebt.). *T. erecta.* Pre praturi, câmpuri, prin poieni, pometuri. Difera de Potentilla prin florile tetramere.

Potentilla L. *Potentila.* (Scrintitóre).

P. supina L. *P. jigarita.* Pre locuri nasipóse, umede séu inundate, lãnga muri, cali, riuri.

P. norvegica L. *P. norvegica.* Amu aflatu odata in o gradina de legumi, probabilminte importata cu semintie. De atunci incóce nu amu mai vediutu.

P. anserina L. *P. vulgara.* (Scrintitóre, Cód'a racului).

α. *discolor.*

β. *sericea, concolor.*

Pre praturi, pascatorii, lãnga cali, riuri, la locuri arenóse.

P. recta L. *P. obla.**α.* form'a gen.*β.* obscura (*P. obscura* Willd.).*γ.* obscura, laciniósa (*P. laciniosa* Lehm.).

Prin tufisiuri, la locuri petróse, umede.

P. inclinato × **obscura**. *P. inclinatu-obscura*. Pre locuri petróse la fantàn'a minerala din Sângeorgiu.**P. inclinata** Vill. (*P. canescens* Bess.). *P. inclinata*. Prin tufisiuri, la locuri petróse séu stâncóse, sterile.*β.* grandiosa (*P. Rodnensis* mihi).

Plânt'a pâna la 65 cm. înalta, dela basa ramificata, ramii prelungiti, foile tulpinale de 5 foitiele, foitî'a din medilocu lungutiu-petiolata, mai pâna la medilocu incisa si bifida, cealealte foitiele laterale câte doue la baza intrunite si scurtu petiolate, mai sessile. Foile de marimea dela *P. recta* L. inse perositatea cá la *P. inclinata*. Florile 6 m/m. in diametru, petalele mai mari decâtu calicele, laciniile acestui'a neegale de late, ceala interne mai anguste, tóte egale de lungi. Fructele cu o carina filiforma abîa observabile. Inflorescentî'a corymbósa.

P. collina Webb. (*P. argentea* L. *β.* *collina*). *P. de colini*. Pre locuri uscate, sterile nasipóse séu petróse.**P. argentea** L. *P. argintia*. Totu la asemenea locuri.**P. heptaphylla** Mill. *P. siepte foitié*. Pre praturi si pascatórii, prin poieni, in reg. montana si subalpina.*β.* maculata mihi. Totu aci, mai rar.**P. chrysantha** Trev. *P. aurata*. Pre colini, praturi, prin poieni in reg. montana.*β.* grandiflora (*P. grandiflora* Rehb).

Totu la asemenea locuri.

P. reptans L. *P. reptanta*. (Frundia de 5 degete).*α.* form'a gen.*β.* floribus tetrameris, sed non *P. mixta* Nolt.).*β.* Habitu *P. mixtae* Nolt. sed floribus pentameris.

Pre locuri úmede si ceva umbróse.

P. aurea L. *P. auria*.*α.* genuina.*β.* majus. Foliis 3—4—5 natis, sed plerumque 5 natis. Forma media inter *P. aurea* L. et *P. chrysocraspeda* Lehm.*γ.* pusilla. Foliis 3—4—5 natis, sed plerumque 3 natis. Etiam forma media inter *P. aurea* L. et *P. chrysocraspeda* Lehm.

Formele *β.* si *γ.* apartienu dupa perositate la *P. aurea* L. éra dupa numerulu foitieleloru foiloru radacinala constituescu forme intermediare, ce léga *P. aurea* L. cu *P. chrysocraspeda* Lehm. Pre pascatórii subalpine si alpine.

P. chrysacropada Lehm. (*P. grandiflora* Bmgt — non L. *P. transsilvanica* Schur). *P. transilvanica*.*α.* form'a gen.*β.* foliis plerisque 3 natis, intermitis 4—5 natis. Vedi Ungar. Diagn. p. 46.

Pre pascatórii si prin poieni, apoi la marginea paduriloru in reg. montana si pâna in cea subalpina.

P. alpestris Hall. *Fil.* (*P. salisburgensis* Haenke). *P. alpestra*. Dupa H. V. X. J. p. 132, — F. Fl. Tr. 993 si S. E. Tr. 1197 indicata pre alpele Ineu si Corongisiu nu amu aflatu.*β.* incisa Schur. Dupa S. E. Tr. 1197 f. indicata totu pre alpele Ineu nu o cunosc.**P. maculata** Poir. *P. maculata*. Dupa F. Fl. Tr. 1007 indicata inca pre alpele Ineu este conf. N. M. E. p. 295 identica cu *P. alpestris* Hall. fil.

De altucumu e cu modru a se fi intielesu sub *P. maculata* forme dela *P. heptaphylla* Mill. cu foile maculate (*β.* *maculata* mihi).

P. ambigua Gaud. *P. ambigua*. (Foitielele foiloru radacinala din ante pâna preste diumetate si respective mai pâna la nervulu mediu incise). Dupa F. Fl. Tr. 994 indicata totu pre alpele Ineu inca nu amu aflatu.**P. opaca** L. *P. opaca*. Pre câmpuri, colini, lângá cali, la locu cu tufisiuri, in Valea Sieului.

La Rodn'a (F. Fl. Tr. 997) nu amu vediatu.

P. cinerea Chaix. *P. cenusia*. Pre colini, câmpuri espuse sórelui totu in Valea Sieului.*β.* trifoliata Koch. (*P. subcaulis* Wulf). Cu form'a normala.**P. alba** L. *P. alba*. Pre colini cu tufisiuri inca in Valea Sieului.**Fragaria** L. *Fragutia*. (Fragi, Fragu, Pomnitia).**Fr. vesca** L. *Fr. selbatega*. Pre colini, la marginea paduriloru, prin taiaturi de paduri, poieni, pâna in reg. subalpina.**Fr. elatior** Ehrh. *Fr. înalta*. La marginea paduriloru, prin tufisiuri, poieni, apoi cult. prin gradini.**Fr. collina** Ehrh. *Fr. de colini*. (Pre aci se numescu fructele „Capsiuni.“ Pre colini erbóse.**Fr. grandiflora** Ehrh. *Fr. grandiflora*. (Fragi de Ananas). Cultiv.**Comarum** L. *Sângeritia*. (Siepte degete).**C. palustre** L. *S. de paludine*. Pre locuri morastenóse la comun'a Cosn'a.**Rubus**. *Mure*. (Muru).**R. saxatilis** L. *M. de stânci*. Pre locuri petróse séu stâncóse in reg. montana.**R. idaeus** L. *M. rosia*. (Smeura). Prin taiaturi de paduri si la marginea acestor'a in reg. montana, apoi cult. prin gradini.**R. caesius** L. *M. pruinósa*. (Mure). Prin tufisiuri, spine-turi, la marginea paduriloru.**R. Bellardi** Weihe. *M. lui Bellard*. (Mure) si**R. hirtus** W. K. *M. spinósa*. (Mure).

Prin paduri si la marginea acestor'a, apoi prin tufisiuri in reg. montana.

R. affinis Weihe. *M. consortiala*. (Mure).**R. nitidus** Weihe. *M. nêteda*. (Mure).**R. candicans** Weihe. *M. albinêtia*. (Mure).

Prin tufisiuri si la marginea de paduri in reg. inferóra si montana.

Afara de acestea e posibilu a se mai aflá si alte specii in sensulu monografistiloru mai noi.

R. odoratus L. *M. odorata*. (Mure). Cult.**Agrimonia** L. *Agrimonia*. (Turitia mare, Turice).**A. Eupatoria** L. *A. vulgara*. Prin spineturi, tufisiuri, pre razóre.

Alchemilla L. Cretisioru. (Cratisióra, Plasca).**A. vulgaris L. Cr. vulgaru.***α.* form'a gen.*β.* minor subsericea (A. hybrida Willd).*γ.* subsericea, robustior (A. montana Willd).

Pre praturi, pascatorii, prin poieni, in reg. inferióra, montana si subalpina.

δ. glaberrima, alpestris (A. alpestris mihi). Foile radacinala pâna la $\frac{1}{3}$ parte 7—9 lobate, lobulii semirotondi, séu semieliptici (cá la A. vulgaris), nu latu-cuneati, din ante afundioru si ascutitu-dentiatu, dentii la vírvu penicelatu-perosi. Tulpin'a, pedunculii, petiolii, foile, corol'a, calicele de totu glabre. Foile radacinala la basa afundu cordate. Cu esceptiunea afundimei si a formei lobuleloru la foile radacinala are altucumu mare asemenare cu A. fissa Schum. Pre alpele Ineu la 2000 m.*ε.* truncata (A. truncata Tausch). Dupa H. V. X. J. p. 132 si F. Fl. Tr. 1027. (Foliis radicalibus basi minus cordatis, truncatis) indicatu pre alpele Ineu nu amu aflatu, si e probabilu a se referá la form'a *δ.***A. alpina L. Cr. alpinu.** Dupa B. Tr. 195 si F. Fl. Tr. 1030 indicatu pre alpele Gemenea nu amu aflatu.**Sangvisorba L. Sugêsânge.** (Sângesuga).**S. officinalis L. S. oficala.** Pre praturi umede in Valea Sieului si Muresiului.**Poterium L. Potirasiu.** (Cebare).**P. polygamum W. K. P. poligonalu.** (Bibernilu). Pre colini, ici, colea, (la Naseudu).**Rosa L. Rosa.** (Maciesiu, Rugu, Trandafir, Cacadari).**R. lutea Mill. R. galbina.** (Trandafir galbinu). Cult.**R. pimpinellifolia D. C. R. spinosica.***α.* rosea (R. pimpinellifolia Willd). Cult.*β.* floribus albis, pedunculis glabris (R. pimpinellifolia L.). Cult.**R. pyrenaica Gouan. R. pirenaica.** La locuri umbróse si umede in reg. montana si subalpina.**R. canina L. R. canésca.** (Maciesiu, Rugu, Cacadari).*α.* vulgaris.*αα.* opaca, glauca (R. canina, opaca Fries).*ββ.* dumalis (R. dumalis Bechst).*β.* dumetorum (R. dumetorum Thuill).*γ.* collina, flexuosa (R. collina Jacq).*δ.* sepium, forma minor (R. sepium Thuill).

Tóte acestea forme prin spineturi, tufisiuri, la marginea padurilor.

R. alba L. (Flore pleno vel semipleno). R. alba. (Trandafir albu). Cult.**R. tomentosa Smith. R. tomentósa.** Prin tufisiuri, raru.**R. rubiginosa L. R. ruginósa.***α.* parvifolia (R. micrantha D. C.).*β.* forma major (R. nemorosa Libert).

Pre colini cu tufisiuri, mai raru.

R. centifolia L. R. centifolia. (Trandafir, Rosa). Cult.**R. provincialis Ait. R. provinciala.** (Trandafir). Cult. sub numirea „Rosa de Burgundu.“**R. gallica L. R. galica.** Cult. sub numirea „Rosa de otietu.“**R. pumila L. R. inpilita.** Pre praturi, colini, agrii, prin tufisiuri.**R. damascena L. R. damascena.** Cult. sub numirea „Rosa de luna.“**Ononis L. Sulcina.** (Sudórea capului, Sudórea calului, Salasitóre).**O. hircina Jacq. S. puturósa.** Pre praturi, câmpuri, lângá cali, parae, valcele.**Spartium L. Spartia.****Sp. junceum L. Sp. papurósa.** (Scaiu de papura). Cult.**Genista L. Ginistra.** (Grozama).**G. tinctoria L. G. de coloritu.** Pre praturi, pascatorii, la locuri cu tufisiuri, la marginea padurilor.

Se folosesce de poporu pentru coloritu.

G. Halleri Reyn. G. lui Haller. Dupa F. Fl. Tr. 737 indicata pre alpele Ineu nu amu aflatu.**Cytisus L. Grozama.** (Grozama mare, Bobitielu).**C. nigricans L. Gr. negritósa.** Prin bercuri, tufisiuri, colini, cóste.**B. leucanthus W. K. Gr. albinétia.** Totu la asemeenea locuri.**C. elongatus W. K. Gr. prelungita.** Prin tufisiuri, spineturi.**Anthyllis L. Vatamatóre.** (Érba de vatamu, Renolóre).**A. vulneraria L. V. vulgara.** Pre colini, ici colea.**A. alpestris Hegetschw. V. alpestra.** Pre alpi cu substratu de varu. Se intrebuintéza de poporu la hernia.*γ.* calcicola Schur. Dupa S. E. Tr. 891. e. indicata pre alpele Corongisiu nu o cunoscú. Pre acestu alpe amu vediatu numai form'a gen.**Medicago L. Cobelciasca.** (Cubelciasca, Culbeciasca).**M. sativa L. C. economica.** (Lucerna). Cult. si apoi si selbatacita.*β.* versicolor (M. media Pers.). Cu forma gen. la unu locu.**M. falcata L. C. vulgara.** Pre praturi, câmpuri, razóre, lângá cali.*β.* major (M. procumbens Bess. M. intermedia Schult). Totu la asemeenea locuri, mai raru.**M. lupulina L. C. simpla.** Inca la asemeenea locuri.**M. minima Lam. β. molissima** (M. gracea Horn.). Pre praturi, razóre, in Valea Sieului.**Trigonella L. Trigonela.****Tr. coerulea Sering.** (Melilotus coerulea Lam). *Tr. vînetu.* (Sufulfu vînetu). Cult. spre scopuri medicinali de casa.**Lupinus L. Lupina.****L. angustifolius L. L. angusta 'n foi.** Cult. Semintiele pastaiei dela acésta specia se folosescú cá surogata de cafea.**L. hirsutus L. L. perósa.** Cult.**L. varius L. L. pestritia.** Cult.**L. albus L. L. alba.** Cult.**L. luteus L. L. galbina.** Cult.

(Va urmá).

Academi'a romana.

Procesu verbale Nr. 33.

Siedinti'a extra-ordinara tinuta in diu'a de 28 Novembre 1881.

Membrii presenti: Hasdeu B. P., Negruzi I., Chintescu N., Maniu V., Melchisedecu P. S. S. Episcopu, Papadopolu Calimachu Al., Sturdz'a D. A., Urechia V. A., Stefanescu Gr.

Sub presiedinti'a d-lui A. D. Sturdz'a.

Siedinti'a se deschide la 10 óre a. m.

La ordinea dilei este continuarea discutiunei asupr'a tetravangelului dela Homoru.

D. N. Ionescu. Evangeliarele ilustrate erá o datina mai vechiá, fiindu-cà inainte de evangeliulu acest'a care a fostu datu de Stefanu monastirei Homorului, mai este evangeliariulu dela Alexandru celu Bunu, si unu altu evangeliariu totu ilustratu cu 4 icóne ale avangelistiloru, daruitu totu de Stefanu-celu-Mare monastirei Bistritiei, care se afla la St. Nicolae din Iasi. Ce este acumu evangeli'a acést'a dela monastirea Homorului, in care pe lãnga cele 4 icóne ale evangelistiloru se afla si icón'a Maicii Domnului, din naintea càrei'a stá in genunchi Stefanu, zugravitu in miniatura? Este unu daru facutu de Stefanu monastirei Homorului, monastire care tocmai mai târdiu a fostu dotata cu averi totu dela Stefanu-celu-Mare. A cincea icóna din evangeliariulu dela Homoru, este comentariulu plasticu al dedicatiunei facute de Stefanu-celu-Mare. Inscriptiunea ce se cuprinde pe faci'a verso a fói'a a 15-a, despre scórti'a din drépt'a, spune faptulu dedicarei si arata dat'a cându s'a terminatu lucrarea, la 17 Iunie 1473. Nimicu nu se opune acestei dedicatiunii scrise, cealalte doue adnotatiuni, cuprindu fói'a a trei'a dela scórti'a din stâng'a si fói'a a sieptea si amendoue aceste inscriptiuni diferescu prin caligrafi'a loru. Ele impreuna luate, forméza o notitia istorica despre identitatea si autenticitatea codicelui. Ambii domni cari au readusu la monastirea Homoru, darulu facutu de Stefanu, au respectatu donatiunea. Acestu codice scrisu de man'a ieromonachului Nicodimu pe care 'lu vomu numí evangeliaru Homorianu, este de o perfecta conservatiune cu legatura cu totu. O bagare de séma càtu de superficiala asupr'a evangeliarului, ne arata invederatu cà, miniatur'a lui Stefanu-celu-Mare, saversita odata cu scrierea cartiei, este unu portretu de pe natura pusu la sfersitu. Acestu portretu este pe o pagina a càrei'a partea drépta este acoperita cu textu, o particularitate diferita de aceea ce ne infatisiéza cealalte miniaturi ale codicelui. De asemenea notiti'a dedicatorie este scrisa totu pe un'a din paginile din urma. Contienutulu notitiei este in deplina concordantia cu impregiarile politice ale epoeci. Stefanu se intituléza *Иаръ* si Domnu alu Tieri Moldo-Romanesci. Este de observatu cà cealalte doue anotatiuni relative la identitatea codicelui si la istoriculu conservatiunei lui, sunt scrise de alta mana cu doue soiuri diferite de scrisori, si pe paginile lasate albe dela inceputulu codicelui. Anotatiunea cea mai veche, cuprinde istori'a adapostirei evangeliarului in cetatea Ciceulu

si gasirea lui acolea de càtra P. Raresiu. Din contienutulu acestei notitie si de pe loculu unde ea s'a pusu in carte, si anume fói'a a 7-a, dela scórti'a din stâng'a pe verso, pe cându pe recto este textulu, arata invederatu cà intentiunea acestei notitie n'a fostu alt'a, decâtu se memoreze cumu Petru Raresiu a luat tetravangelulu din Ciceu si l'a intorsu insusi la Homoru, cu venirea sa, la a dou'a Domnire in tíera. A dou'a notitia dela Stefanu Gheorghitia mai târdiu cu o suta de ani, si mai bine, se afla pe a trei'a fói'e din cele albe dela inceputu totu pe verso si e invederatu cà este destinata numai spre a constata minunat'a preservare a codicelui si restituirea sa la loculu S-tului locasiu, unde a fostu dedicatu de Stefanu-celu-Mare. Din ambe aceste notitie puse la inceputu, se vede lamuritu cà si P. Raresiu cá si George Stefanitia, 'si au indeplinitu o sfanta datorie de a procurá monastirei lui Stefanu-celu-Mare, pretiosulu daru. Cându deci a avutu P. Raresiu in mana evangeliarulu, cele trei foi albe dela inceputu erau libere pe ambele fetie, si daca P. Raresiu, elu copilulu lui Stefanu, aru fi vrutu sè'si puna in fruntea cartiei portretulu seu, acolo erá loculu celu mai bunu si nu pe pagin'a verso din cele din urma foi ale cartiei. Mai conformu cu sentimentele pióse ale lui Stefanu este punerea portretului seu propriu in urm'a celoru 4 evangelisti, elu care dupa batai'a de Podu-Inaltu, a ordonatú cá nimeni se nu'i atribue densului victori'a ci lui D-dieu. Dar' vedemu cà pe nesimtite amu alunecatu a respunde la objectiunile facute in contr'a autenticitatiei portretului din evangeliariu.

In ceea ce privesce chipulu de pe aeru, cu pletele cretie blonde cu auru, iata cumu 'lu descrie pictorulu Epaminonda Bucevski: „Amu incercatu, dice pictorulu „bucovinénu, amu cercatu si amu aflatu unu tablou cu „sutu cu firu de argintu si de auru si cu puçine mata- „suri colorate, cari represinta pe mantuitoriulu restignitu, „incungiuratu de optu persóne jelitóre, pe marginea drépta „si stãnga; in formatu cu multu mai micu decâtu persónele tabloului, se afla unu portretu barbatescu de- „drépt'a, ér' de-a stâng'a unu portretu femeiescu, ambele in positiunea indatinata a donatoriloru, ér' in partea de josu a tabloului se afla in unu siru cusutu in „firu de auru inscriptiunea slavonésca, care ne spune, „cà acestu aeru este daruitu de Ionn Sierbanu Voevodu, „fiulu lui Bogdanu Voevodu, dimpreuna cu soti'a sa Mari'a, fiic'a lui Radu Voevodu, monastirei Putn'a, la anulu „7008 (1500 d. Chr.), puçini ani inaintea mortii eroului nostru. Fàra tóta indoiél'a, dice pictorulu, figurile „donatoriloru represinta pe Stefanu Voevodu si pe soti'a „sa Mari'a. Avemu asiá dara inca unu documentu nou „pentru autenticitatea portretului aflatu in evangeliarulu „lui Stefanu. Cusatur'a acést'a, desí primitiva, totusi din „ea se vede cumcà eroulu nostru nici cându n'a purtatú „barba, ci a fostu chiaru si la betranetie cu barb'a rasa, „fati'a i-a fostu plina si perulu blondu.“

Acea ce coroboréza autenticitatea acestui chipu, este portretulu muralu dela Iasi. Cine se indoiesce cà e a lui Stefanu, n'are decâtu sè'lu védia si se va patrunde de unu lucru, cà trasurile sunt aceleasi din evangeliu

cātu si din portretulu muralu, că tôte celelalte elemente ale fisionomiei, ochii deschisi, sprincenele arcate, nasulu coroetu si narile umflate, faci'a bucalata; aceste tôte se vedu in portretulu preste care a trecutu sute de ani. Caracteristicu mai este că perulu e blondu, barb'a rasa. Incretiturile fruntii sunt mai expresive in portretulu dela Iasi, si acést'a arata că marimea in care s'a facutu portretuln, a permis pictorului se adaoage detaliuri, se faca fisionomi'a mai expresa. Nu scimu ce se va mai descoperi in biseric'a dela Iasi, fiindu-că portretulu este acoperitu de cafasu, in totu casulu inscriptiunea arata că s'a facutu ori refacutu dupa mórtea lui Stefanu, fiindu pusu acolo Bogdanu cá autocratu si Stefanu si soti'a lui cá se arete pe ctitorii bisericeii. Chipulu de evanghelie este prototipulu portretului lui Stefanu, ér' portretulu dela Radauti este o fantasie, este imaginea lui Stefanu cându elu erá canonisatu. Nu remane astu-feliu indoiél'a că portretulu din evangeli'a dela Homoru este luatu de pe natura, elu ne dá expresiunea adevrata a fisionomiei lui Stefanu care concorda pe deplinu cu insusirile psihologice ale acestui mare Domnu.

D. Hasdeu. In contr'a argumenteloru mele nu s'a adusu nici unu contr'a-argumentu. D. Ionescu voiesce a sustiné cu titlul Moldovlachiskoi cá portretulu din evangeli'a dela Homoru, este chipulu lui Stefanu. Titlulu acest'a inse exista si in alte documente si nu are a face nimicu cu portretulu din evanghelie.

Eu amu disu, déca portretulu acest'a erá alu lui Stefanu, déca erá facutu inainte de a se dá evangeli'a la monastirea Homoru, atunci portretulu aru fi fostu pusu la inceputulu evangheliei, ér' nu la fine; si la acestu argumentu nu mi s'a respunsu nimicu. Amu disu că déca aru fi fostu facutu inainte de inchinarea evangheliei, atunci aru fi fostu terminatu, ér' nu cumu ni se presinta astadi; si argumentulu acest'a a remasu intactu. Amu disu mai departe că portretulu este lucratu de unu altu artistu de cătu acel'a care a esecutatu chipurile evanghelieloru si amu adusu cá proba colorile. Regretu fórte multu că in siedinti'a de eri nu a vorbitu si d. Berindeiu. Dlu Berindeiu care este unu miniaturistu specialu a declarat dupa siedintia, că sub raportulu artisticu, portretulu Domnescu nu este lucratu de acelasi pictoru care a zugravitu si pe evanghelisti. Mi s'a facutu o obiectiune grava in aparentia si anume: că déca portretulu s'aru fi facutu dupa mórtea lui Stefanu atunci legatur'a evangheliei ce este represintata in portretu nu aru avé acele pietre scumpe ce le vedemu acolo si nu aru fi deosebita de legatur'a de astadi. Argumentulu este gravu in aparentia, inse pe artistu nu'lu ocupá legatur'a evangheliei, ci portretulu, 'lu ocupa frumuseti'a estetica,, 'i trebuiá se puna pietre scumpe pe evanghelia fiindu-că nu sciá cum se umbrésca aurulu, d. Chitiu a disu că Stefanu a fostu donatorulu si Petru Raresiu numai a restituitu evangeli'a, si intielege cá in evanghelie se figureze portretulu donatorului, si nu alu lui Petru Raresiu. Eu nu vedu aici nici unu argumentu, căci tocmai asiá amu puté dice că celu-ce restitue, acel'a are se figureze, fiindu-că raru se intempla cá cine-va se mai inapoiedie unu lucru odata luatu. Cându

eu dicu că e Petru Raresiu recunoscú că este o ipotesa, o ipotesa inse contr'a cărei'a nu mi se dá nici unu argumentu, pe cându exista multe argumente contr'a ipotezei că aru fi Stefanu celu Mare.

P. S. S. Episcopulu Melchisedecu fatia cu afirmatiunea d-lui Hasdeu, că pictorulu nu puté se represinte plac'a de auru a evangheliei, sustiene că in totu casulu se puté represintá celu puçinu colórea cartiei, se puté reproduce in icóna crucile care se vedu pe marginele evangheliei, si fiindu-că form'a externa ce o are evangeli'a din portretulu Domnescu difera de legatur'a care s'a facutu mai târdiu, urmédia că portretulu Domnescu este facutu sub Domni'a lui Stefanu Voda.

D. Tocilescu, membru corespondentu, sustiene că portretele lui Stefanu de pe paretii bisericeloru dela Radauti si Josi precumu si celu de pe aerulu dela Putn'a sunt autentice, d. Ionescu, dice d-sa, a adusu argumente puternice pentru portretulu lui Stefanu din evangeli'a dela Homoru si nu crede că acele argumente potu fi combutate, fiindu-că portretulu din evanghelie dela Homoru se asémena cu celu dela S-tulu Nicolae si dela Putn'a, si in fine exista inscriptiunea că Stefanu a datu acésta evanghelie, prin urmare amu convictiune, dice d-sa, că este portretulu lui Stefanu. La museulu Statului avemu ce e dreptu o evanghelie scrisa din timpulu lui Michnea, in care nu gasimu portretulu lui Michnea ci din contra altu Domnu posterioru alu lui Mateiu Basarabu si alu Dórnei sale. Acést'a se póte explicá astu-feliu că evangeli'a a fostu perduta si Mateiu a restituit'o érase monastirei. Eu inse invocu asemenarea perfecta ce exista intre portretele lui Stefanu dela Homoru, dela Putn'a si dela Iasi, si prin urmare déca noi ne-amu formatu convictiunea, acumu este rendulu d-lui Hasdeu se vie si se ne-o sguéue.

D. Hasdeu, pentru afirmatiunile mele exista inca unu argumentu. Abiá eri amu observatu că in evangeli'a dela Homoru evanghelistii sunt zugraviti pe o pagina a pergamenei, alu cărei dosu este lasatu albu nescrisu. Acést'a dovedesce că evanghelistii sunt zugraviti din ordinulu lui Stefanu. Nu este inse astu-feliu cu portretulu lui Stefanu. Elu este zugravitu pe o fóie care este scrisa in dosu. In alte evanghelii manuscrise din secolulu alu XVI si XVII vedu că la finea volumului se lasa mai totu-déun'a câte o fóie alba pentru anotatiuni posterióre, cumu este de esemplu in evangeli'a dela S-tulu Nicolae din Iasi; nu suferé indoiála asiá dar' că portretulu Domnescu din evangeli'a dela Homoru este posterioru epocii lui Stefanu. Se vede că unu calugaru a gasitu aci o pagina alba, si a zugravitu pe unu Domnu; sustienu dara că loculu unde este portretulu acest'a in timpulu lui Stefanu Voda remasese o pagina alba. In ori-ce casu artistulu care a lucratu din ordinulu lui Stefanu i-arú fi pusu portretulu seu la inceputu si nu la fine, séu i-arú fi lasatu o fóie intréga alba. Pána cându nu mi se va aretá unu manuscrisu cu portretulu donatorului la fine, eu nu potu admite se fia Stefanu Voda. In occidentu exista multe manuscrise cu figur'a donatorului, dar' acé-

sta figura vine totu-déun'a înainte. Uniculu argumentu ce exista pentru Stefanu este concordantia intru cele trei portrete dela Homoru, din Iasi si de pe aeru. Inse trebue se declaru că portretulu muralu dela Iasi nu póte fi luat in consideratiune fiindu-cà acolo portretulu Eudochiei alaturea cu Bogdanu este unu anacronismu. Eudochi'a erá sor'a si fiic'a principiloru dela Kiew din famili'a Olelcoviči. In cronice se spune că Eudochi'a a muritu la anulu 1468, asia dar' înainte de anulu 1475, cându a inceputu a se cladí biseric'a dela Iasi; prin urmare icón'a murala din biseric'a S-tulu Nicolae nu póte fi autentica, ci trebue lasata afara din combinatiune, remanendu singuru numai portretulu de pe aerulu dela Putn'a. A'si voi inse se vedu aerulu acest'a, déca nu cumva figur'a este posterióra inscriptiunei, acolo se afla si alte figuri de ale santiloru si usioru s'aru puté distinge. Cátu de imperiosu a fostu cá se esaminamu evangeli'a dela Homoru dupa originalu, totu asiá de imperiosu aru fi se esaminamu si aeruln dupa originalu.

P. S. S. Episcopulu Melchisedecu. Facu o observatiune d-lui Hasdeu. D-sa aduce cá argumentu in combaterile d-sale că portretulu este zugravitu pe fóie scrisa in dosu. Eu din contra credu că acest'a s'a facutu pentru mai multa sigurantia, cá portretulu sè nu se stérge si se fia mai bine conservatu.

D. presiedinte D. A. Sturdza. Eu voiu impartí ceea ce amu de spusu in doue parti: in partea privitóre la tetravangelu si in alt'a privitóre la propuneri practice asupr'a datorieloru ce ne impune acésta descoperire. Investigatiunile istorice trebue mentienute pe unu terenu certu, in cerculu unei argumentatiuni basate pe fapte palpabile. Amu unu mare respectu pentru d-lu Hasdeu, dar' câte-odata opiniunile sale se asverlu prea tare in conjecturi, pe cari le pune înainte cá certitudini. Astu-feliu credu că face in cestiunea ce ne preocupa. D-lu Hasdeu ne arata pe Stefanu-Voda cá unu calugaru, a cărui trasura principala de caracteru erá vicieni'a si cugetarea, erá indeparte de a fi resboinicu si vitézu. Se cetimu inse cuvintele lui Urechia, care in stilu adevratu lapidaru caracteriséza pe acestu mare Domnu. Éta ce scrie acestu cronicariu despre Stefanu-Voda:

„Erá acestu Stefanu-Voda omu nu mare la statu, „maniosu si de graba versá sange nevinovatu; de multe „ori la ospetie omorá fàra judetiu. Erá întregu la minte, „nelenevosu si lucrulu seu sciá se'lu acopere; si unde „nu cugeta'i acolo 'lu aflai. La lucruri de resbóe me- „steru, unde erá nevoie insusi se virá, cá vediendu'lu „ai sei se nu inderaptedie. Si pentru aceea raru res- „boiu de nu biruiá. Asijderea si unde 'lu biruiiau altii „nu perdea nadejdea, cá sciindu-se cadiutu josu se ridicá „de-asupr'a biruitoriloru.

„Éra dupa mórtea lui si fiulu seu Bogdanu urm'a „lui luase de lucrurile vitejesci, cum se intempla din po- „mulu bunu si róda buna se face. Ingropat'au pe Ste- „fanu-Voda in monastirea Putn'a cu multa jale si plan- „gere a tuturoru locuitoriloru tiei, câtu plangeau toti „cá dupa unu parinte alu lor, cá cunoscéu toti cá s'au

„scapatu de multu bine si aparare. Ce dupa mórtea lui „dicéu Sfântulu Stefanu-Voda, nu pentru sufletu „cà este in man'a lui D-dieu, cà elu inca a fostu omu „cu pecate, ci pentru lucrurile sale cele vitejesei, care „nime din Domni nici mai inainte nici dupa aceea nu „l'a ajunsu.“*)

Se revenimu la tetravangelulu. Elu incepe cu trei foi albe dupa cari urméza textulu cu scar'a evangelistului Mateiu si cuventarea lui Teofilactu, care lasa o pagina alba, dupa care vine evangelistulu Mateiu. Fóie acést'a e alt'a pe dosu si in fati'a Evangelistului se incepe evangeli'a cu arabescuri in frunte si cu litere infrumsetiate. Acést'a se repetá la fia-care evangelistu. Pe dosulu fóiei unde se termina ultim'a evangelia a S-tului Ioanu se afla inscriptiunea dedicatóre, dupa care vine sinaxarulu Evangeliei, si pe ultim'a fóie a sinaxarului se afla portretulu care ne preocupa si in faci'a portretului este ultim'a fóie a manuscrisului cu stàlpulu Evangeliei. Eu credu că portretulu donatorului naturalmente e pusu la finele tetravangelului, cá si inscriptiunea dedicatóre. Pe timpurile acelea de mare modestie si sincera pietate nici nu puté fi altu-feliu. Cartea lui Dumnedieu se incepa cu cuventulu lui, si pomenirea omului piosu se punea mai la o parte, de aceea si inscriptiunea dedicatóre are in tetravangelu o bordura de o mare simplicitate, care contrasta cu restulu ornamentatiuniloru.

Cându dupa multe peregrinatiuni tetravangelulu vine éراسi in monastirea Homorului, calugarii amintescu acést'a intemplantu pe singur'a pagina libera a textului afara de dosulu paginei unde sunt figurile evangelistiloru, ei facu amintirea acestui evenimentu pe pagin'a libera inaintea fóiei cu evangelistulu Mateiu si pe dosulu paginei unde se sfirsiesce cuventarea lui Teofilactu. Éra Georgiu Stefanu scrie despre cele intemplate cu acestu tetravangelu pe un'a din foile remase albe dela inceputu. Amendoue notitiile aru fi pututu fi scrise pe marginea unei foi interióre cá notitia dupa tetravangelulu dela Sf. Nicolae, séu mai bine dela Bistriti'a, inse evenimentele de notatu erau prea importante si de aceea s'au scrisu mai cu solemnitate. Ve intrebú, cându ni s'aru fi prezentatu tetravangelulu fàra de notitiile istorice ale calugariloru din Homoru si ale lui Georgiu Stefanu, ce amu fi disu? Nu remané indoiala că portretulu e alu lui Stefanu, donatorulu tetravangelului, acel'a care 'lu oferí Maicei Domnului, patron'a bisericei din Homoru. Din caus'a notitiiloru istorice cari nu contienu nimicu despre portretu, D. Hasdeu vine si ne sgudue convictiunea si ne asigura că portretulu nu e alu lui Stefanu V. ci alu lui Petru Raresiu. Intrebú mai departe déca tetravangelulu nu contienea portretulu lui Stefanu Voda, ce aru fi pututu impinge pe Petru Raresiu séu pe calugarii dela Homoru se ilustredie tetravangelulu cu portretulu acestui din urma? Cum? Donatorulu nu 'si face portretulu, elu care fondéza Evangeli'a, si celu care o redà 'si pune portretulu,

*) *Grigorie Urechia*. Domnii tiei Moldovei si viéti'a lor, in cronicile Romaniei de M. Cogalniceanu. I p. 178.

că si cumu elu aru fi donatoru? Nimeni pe timpurile acelea n'aru fi indrasnitu se faca unu asemenea lucru. Tetravangelulu asiá dara erá unu lucru scumpu pe atunci si vedemu ce importantia se dá acestuía din notele istorice. Predarea lui Monastirei nu puté inse se fie mai importanta decâtu chiaru nascerea lui. Déca d. Hasdeu dice că tóte portretele donatoriloru trebuie se fia la inceputu, cu totu respectulu ce amu pentru asertiunile d-sale, inse aru trebuí d-sa se ne probeze acést'a, căci singurulu tetravangelu cu portretu ce ne este cunoscutu, este acést'a dela Homoru, căci acelu dela Putn'a, ce are portretulu lui Alexandru-celu-Bunu, nimeni din noi nu l'a vedutu si nu cunóscemu unde se afla portretulu donatorului.

D. Hasdeu trebuie se ne aduca probe positive si nu negative despre asertiunea d-sale, trebuie se avemu dovedí pipaita că portretulu nu e alu lui Stefanu, pentru că se conchidemu că e alu lui Petru Raresiu. Nu reese nici decumu că portretulu e alu lui Raresiu, fiindu-cá amu crede că portretulu trebuie se fia la inceputulu tetravangelului, si fiindu-cá ne inchipuimu că tetravangelulu lui Stefanu nu avé nici decumu portretulu donatorului.

Mergemu mai departe. Calugarii dela Homoru facu o notitia fórte minutiósa despre cele intemperate cu acestu tetravangelu in timpul lui Petru Raresiu. Ei amintescu chiaru că acést'a a redatu tetravangelulu la monastire intru pomenirea sa, a consórtei si a stramosiloru sei si citéza pe Stefanu Voda celu betranu, pomenescu de egumenulu monastirei, dar' nu dicu nimicu despre portretu. Óre nu aru fi adaogatu că au pusu de i s'a facutu portretulu din parte-le, spre pomenirea Domnitoriului ce le-a redatu acésta carte pretiósa? Argumentulu d-lui Tocilescu trasu din tetravangelulu dela Motru, nu este puternicu. Evangeli'a dela Motru, nu este scrisa de unu calugaru serbu pentru o monastire óre-care, nu e scrisa pentru unu Domnu, nu e o donatiune Domnésca. Ea se perde si cade in manile lui Mateiu Basarabu. Acést'a o fereca frumosu si o donéza monastirei dela Motru. Putea deci sè se considere că donatoru si se pue sè se faca in Evangeliu portretulu seu si alu Dómnei Elen'a. Aceste portrete in tetravangelu sunt astadi deslipite de corpulu lui, in cătu nu putemu scí déca ele erau puse la inceputu séu la fine.

Dar' déca Petru Raresiu 'si facea portretulu cá donatoru, óre nu aru fi facutu elu o inscriptiune corespundietóre provenindu dela densulu, precumu a facutu Georgiu Stefanu? Credu din contra că Petru Raresiu a gasitu Evangeli'a la Ciceu purtandu portretulu tatalui seu, acestu portretu i-o facea indoitu de pretiuita. Elu a luat'o cu densulu in tóte peregrinatiunile sale, până s'a intorsu in tíera si a redat'o monastirei. Calugarii au scrisu istori'a esirei tetravangelului din monastire si a reintrarei lui acolo. Asemenea a facutu si George Stefanu, si nici acést'a nici Raresiu nu au cugetatu a'si pune portretulu loru pe o carte sfanta fundata de Stefanu-Voda-celu-Mare, si unde se aflá portretulu acestu'i'a. Déca portretulu lui Stefanu nu se aflá dela inceputu, nimeni nu aru fi indrasnitu se puna portretulu unui Domnu posterioru.

Se cercetamu partea artistica a tetravangelului. Iluminatorii nostrii cá ómeni fórte iscusiti si cari au produsu opere superióre celoru bisantine séu slavone din véculu de medilocu, avéu pentru santi chipuri certe. Ca se ne convingemu nu avemu decâtu se ne uitamu la evangelistii din tetravangelulu dela Homoru, dela Bistriti'a, dela Monacu, dela Vien'a, si la evangelistii separati, pe cătu se credu, din timpul lui Petru Raresiu, din colectiunile Academiei. Dar' nu numai contururile erau aceleasi ci si modulu de a modulá faci'a, manile si colorile loru. In acésta privire toti patru evangelistii din tetravangelu si Maic'a Domnului sémana unii cu altii. Numai figur'a donatorului e lucrata in modu deosebitu. Acést'a este observatiunea d-lui Berindeiu si nimicu mai multu. D-sa a observatu fórte bine că se vede că pe cându evangelistii si Maic'a Domnului pórtá stilulu tipicu alu picturiloru bisericesci, Domnitoriulu e necontestatu facutu dupa natura, cumu o confirma vioiciunea coloriloru si impresiunea caracteristica a fisionomiei. Afara de acést'a Stefanu e facutu cu mai multa solitudinea si cu man'a mai libera decâtu toti cei-lalti santi; exista in portretulu lui o incarnatiune naturala.

In ceea ce privesce diferenti'a coloriloru rosiiu si albastru, eu celu puçinu nu potu aflá acea distinctiune mare despre care vorbesce d. Hasdeu. In totu casulu distinctiunea e atátu de mica in cătu nu póte cine-va basá pe dens'a o intréga teorie despre artisti diferiti cari au facutu aceste portrete.

Dar' cá dovada că acelasi penelu care a facutu pe evangelisti a facutu si portretulu, voiu citá modulu de a tratá covórele asternute pe josu, tronulu Maicei Domnului si pupitrulu evangelistului Ioanu.

D. Hasdeu pune multu pretiu pe portretulu muralu dela Radauti. Eu 'mi permitu de a'lu pune la carantina, precumu punu si pe acelu dela santulu Nicolae din Iasi si acelu dela monastirea Putnei. Portretele murale trebuie examinate cu mare atentiune căci cele mai multe biserici la noi au fostu obiectulu unoru transformari radicale in ornamentatiunea si pictur'a din launtru. In fine putemu dice că amu dorí se posedamu argumente tari, că portretulu din tetravangelu e alu lui Stefanu-celu-Mare. In acésta privire ori-ce indoiéla s'aru precurmá cându amu aflá unu portretu cu o inscriptiune certa. Dar' chiaru cumu stau astadi lucrurile, presumtiunea puternica e pentru si nu in contr'a lui Stefanu-celu-Mare, totu astu-feliu precumu aru fi cându tetravangelulu nu aru mai avé alta notitia decâtu inscriptiunea dedicatóre. Acést'a inse nu ne léga că se stamu locului, se nu mai cercetamu si se impingemu mai departe investigatiunile nóstre. Opiniunea izolata a unui eruditu cá d. Hasdeu ne impinge din contra la cercetari amerunte si imediate. Acésta cerintia se adreséza Academiei si me conduce la alu doilea punctu ce'mi propusesemu se deslusiescu.

Se observamu că o simpla caletorie fara scopu istoricu determinatu a produsu importanta descoperire a venerabilului nostru colegu P. S. S. parintele Melchisedecu.

Punu întrebarea: ce tesauru nu s'aru puté desco- perí in campulu istoriei nóstre nationale, cându ne-amu pune pe cercetari serióse, continue, intinse peste totu loculu si alimentate prin publicatiunea investigatiunilor facute. Acésta descoperire a adusu cá fructele ei, cu- noscinti'a mai de aprópe cu tetravangelulu dela Iasi, discutiunea in sinulu Academiei: sunt inse aceste destule, càci vedeti ce se mai intempla. Descoperirile facute de d. Hasdeu la Monacu si Vien'a a doue tetravangele dela Stefanu-celu-Mare, zacu necunoscute de noi in museulu nationalu si de abiá acumu facemu cunoscintia cu ele. Avemu pastrate din timpurile gloriei strabune multe te- travangele, 3 dela Alexandru-celu-Bunu, la Putn'a, la monastirea Némtilui si la Oxford: 5 dela Stefanu-Voda la Homoru 1473, celu mai vechiu, la Monacu 1494, la Némtiu 1495, la Bistriti'a (Iasi) 1502, la Vien'a 1502. D. Tocilescu ne spune si de 2 tetravangele din acelasi timp, cari se afla la Moscva. Éta vre-o diece tetra- vangeli, tóte puçinu cunoscute, neprelucrate, si despre a càroru valóre literara, artistica si istorica nu avemu de- càtu ideii rudimentare.

Intrebu acumu: este ertatu se mai stamu cu totii cu manile incrucisiate, cu inim'a si simtirea rece, cá din- aintea unoru obiecte de puçina importantia si straine cu totulu nóue? De siguru cà nu. Trebuie dar' se esimu din acésta stare de pasivitate si de indolentia, càci ceea ce amu càscigatu pe terenulu politicu nu se va puté mantiené decàtu lucrandu si producendu pe terenulu sciin- tieloru. De vomu urmá pe alta cale, vomu merge de siguru inapoi si vomu perde ceea ce amu càscigatu pàna acumu prin munc'a laboriósã a multoru generatiuni, de cari trebuie si noi se ne facemu demni; si pe terenulu sciintificu este multu de facutu, pentru a nu dice totulu. Nu uitati cà Academi'a de abiá in anulu acest'a a fostu pusa in putintia prin o donatiune, a dispune in modu regulatu de o suma anuala de 900 lei pentru achisitiuni privitóre la istori'a séu la literatur'a romanésca. Ce sunt inse 900 lei in façia cu necesitatile ce se impun? Dar' pentru investigatiuni si publicatiuni istorice, sciintifice, ce are Academi'a? Durere a dice: nimic'a. Lips'a de fonduri trage dupa sine lips'a de munca, si óre nu e cineva cuprinsu de durere si rusine cându te gasesci in neputintia de a interesá pe strainatatea luminata si in- vetiata, la patri'a nóstra? Nu aru fi unu lucru neiertatu cându tetravangelulu dela Homoru s'aru publicá de straini? si cu starea de astadi lucrulu e cu putintia. Mai vedemu cà chiaru monumente istorice disparu din tíera si devinu proprietatea strainiloru. Nu s'a aflu unu documentu minunatu dela Alexandru-celu-Bunu la Wiesbaden, la unu anticaru, de unde prin bun'a-vointia a unei dame romane a venit in Academie? Nu este galbenulu lui Despotu la Pest'a? Nu au disparutu din tíera multe si pretiósse manuscripte cari, precumu Cronic'a lui Mox'a, erau pàna mai alaltaieri ale nóstre? E dar' o cerintia absoluta:

1. A se face investigatiuni mai latite asupr'a te- travangeluloru nóstre cele vechi.

2. A se pregatí o publicatiune demna de aceste monumente strabune.

Acést'a este cererea minimala ce se adreséza noue si prin noi guvernului.

Guvernulu a luat averile monastiresci si bine a facutu. Erau timpuri grele si nevoi mari ale tíerei: Pentru densele se facuse acele donatiuni. Norii s'au mai subtiatu acumu, ceriulu e mai recoritu, si trebuie cá ma- caru o particea din acea avere, destinata culturai na- tionale, se fia redata acesteia, pentru cá se fia putinciósã se viedie, sè se desvólte. Si statulu póte se face chel- tuiala, càci lauda Domnului, amu ajunsu intr'o stare finan- ciara unde 100,000 si 200,000 lei pe anu se potu dá pentru scopuri de cultura nationala, fàra cá echilibrulu budgetaru se fia sdruncinatu. Firesce cà acestei libera- litati a statului stã in préjma datori'a nóstra de a bine întrebuintiã banii ce s'aru dá, cá se reiasa celu mai mare folosu posibilu pentru natiune. Starea de astadi e mi- serabila. Amu ajunsu a dorí cá d. Ghic'a, d. Aurelianu, Maiorescu, Hasdeu si noi toti se nu mai scriemu și se nu mai cetimu memorii, pentru cà nu avemu fonduri de unde se platimu tiparirea loru.

Guvernulu, Academi'a posedã documente si obiecte importante cari stau inchise, necunoscute, nestudiate, es- puse perderei, stricaciunei, distrugerei. Ce lucru mai usioru este decàtu cá edificiulu in care stamu acumu, séu ar- chiv'a statului se fia prad'a focului? Ce tesauru nu s'aru perde? si ce valóre? Cându le-amu vinde ele aru pro- duce milióne si aru valorá mai multu decàtu câte-va sute de mii de lei, întrebuintiate anualu séu pentru a se ada- postí séu pentru a le face cunoscute.

Afara de acést'a trebuie se punemu pe ómenii no- stri invetiati in putintia de a lucrá, de a publicá si de a nu murí de fóme. Trebuie cá tinerimea nóstra se fia pusa in putintia a imbraçisiã carier'a sciintificã, si a nu se dedá tóta lumea la o lucrare, avendu de scopu a aduná iute o avere, Dumnedieu scie cumu, si a o cheltuí si mai iute, fàra a produce nimicu seriosu, fàra a'si fi facutu datoríã càtra natiune si statu.

Facu dar' apelu caldurosu colegului nostru, d-lui ministru alu culteloru si instructiunei publice, cá se faca astadi ceea ce nu s'a facutu, ceea ce nu s'a pututu face pàna acumu: se creedie fonduri pentru institutele de cul- tura nationala si pentru inaintarea loru. Fie cá acestu tetravangelulu dela Homoru, se fia cá vocea ilustriloru Domni ai trecutului cari ne striga: Trediti-ve, lucrati si voi, precumu au lucratu cetatienii din timpurile stra- mosiesci.

P. S. S. Episcopulu Melchisedecu. Ce de- cidemu acumu?

D. presiedinte Sturdz'a. Asteptamu se de- cida guvernulu. Cându nu avemu fonduri nici de a face investigatiuni, nici de a publicá, cându nu avemu nici chiaru 200—300 lei disponibili cá se putemu aduce acestu sfantu tetravangelulu dela Homoru, este o datorie mare a guvernului se ne puna in positiune cá se putemu lucrá; altu-cumu se inchidemu documentele si pretióssele nóstre colectiuni, se le punemu sub 10 chei, se trimitemu evan- geli'a dela Homoru inapoi, si se dormimu somnulu de

veci. Nu vedu posibilitate se facemu altu-feliu. Eu credu că guvernului si Camerile in façi'a acestei grave si dureróse situatiuni, care arunca o umbra trista asupr'a tieriei intregi, voru face càtu mai repede că se delature piedecile ce stau inaintea desvoltarei nóstre nationale.

D. secretariu generalu V. A. Urechia. In càtu depinde de mine că ministru voi face in sensulu cuvintelor onor. d-nu Sturdz'a. D-vóstra vedeti că trebie se me adresediu la parlamentu si ajutat de D-vóstra de toti, voiu cercá sè-mi facu datori'a.

D. Negruzzi. A'si voi se intreb pe d-lu Hasdeu, déca din intemplantu portretulu dela Radauti nu aru fi descoperitu si aru fi cunoscute numai cele dela Homoru, Iasi si Putn'a, asiá că atunci d-sa nu aru mai fi avutu nici o obiectiune in contr'a acestui portretu, aru fi disu si d-lui că este alu lui Stefanu? Dar' me intorcu la comisiunea statuei. D-vóstra cunósceti cu totii grav'a situatiune in care se afla astadi acestu comitetu, si elu ve róga se dati o solutiune acestei cestiuni pentru că se aiba unu temeiu in ce privesce figur'a eroului.

D. Hasdeu. S'a obiectatu că eu a'si fi fostu neconsecuentu fiindu-că amu admisu că valabilu portretulu muralu dela Radauti si amu contestatu valórea portretulu din biseric'a dela Iasi. Eu nu contestu in generalu valórea portretelor murale, intru càtu ele nu presinta anacronisme; amu combatutu autenticitatea portretulu dela Iasi, fiindu-că acolo exista unu anacronismu. La Radauti vedi patru portrete cari tóte sunt pe deplinu conforme cu datele istorice si nici nu potu banuí că nu aru fi contimporane. Asiá dar' in casulu de façi'a nu Stefanu este partea positiva, ci din contra elu este partea negativa, fiindu-că Stefanu dela Radauti nu póte fi combatutu; si astu-feliu eu credu in portretulu lui Stefanu unde densulu este infaçisiatu cu barba, si amu convictiunea că acést'a se va si verificá.

Timpulu fiindu inaintatu siedinti'a se ridica la 2 óre p. m.

p. presiedinte, **D. Sturdz'a.**
Secretariu generalu, **V. A. Urechia.**

(Va urmá).

Copia.

Testamentu.

Petrunsi de adverulu santei scripturi, cumea vomu avé a ne reintórce la cele vecínice si că acést'a póte armá in totu minutulu, prin urmare ne póte surprinde; că acést'a se ne afe pregatiti si in privinti'a ultimelor nóstre dispositiuni asupr'a averei nóstre, — cu ajutoriulu lui Dumnedieu — cu multe sudori castigate, si anume, ca acea dupa mórtea nóstra sè se impartiésca intre rudeniile nóstre si scump'a nóstra natiune si bisericu amesuratu dorintieloru nóstre, in càtu nimenea se póta avé cauza a se plange, séu chiaru a face procese, si că dispositiunile nóstre se aiba valóre legala, — acum, cându

inca din mil'a lui Dumnedieu — ne affamu in deplina sanatate si facultate spirituala, fàra nici o influintia straina, — amu compusu, in numele Tatalui, Fiiului si Santulu Duh urmatoriulu

TESTAMENTU.

Titlulu I.

Impartirea averei nóstre dupa mórtea unuia ori-care — dintre noi.

Ori care va remané in viétia dintre noi, acél'a are se dea némurilor celui reposat partea din averea nóstra, pe care o statorimu acumu si anume:

Cându aru murí mai antàiu barbatulu (Petru Hódrea), atunci au se capete némurile acestui'a din averea nóstra comuna urmatórea avere si adeva:

1. Nepót'a lui, Stan'a Petru Severinu:

- a) curtea si cas'a din strad'a capitala Resinari Nr. c. 390 din numerulu prot. fund. 384, numerul ordin. 1, numerulu top. 673, in mesura de 56□^o cu venitu curatu de — fl. 5 cr. in pretiu de . . . . . 300 fl. v. a.
- b) un agru in Tropini, dric. V. din protocolulu fund. 384, A + Nr. ord. 7, num. top. 4158 cu venitu curatu de — fl. 17 cr. Nr. top. 4159 cu venitu curatu de — fl. 18 cr. v. a. ambele in pretiu de . . . . . 400 fl. v. a.

2. Nepót'a lui, Mariuti'a Hódrea:

- a) o livade in Valea lui Cindrel, dric. VIII, din protoc. fund. Nr. A + Num. ord., num. top. 5585, cu venitu curatu de — fl. 19 cr. v. a., in pretiu de . . . . . 200 fl. v. „.
- a) in bani gat'a . . . . . 200 fl. v. a.

3. Sor'a lui, Mariuti'a Petru Severinu, nascuta Constantinu Hódrea in bani gat'a 200 fl. v. a. sub urmatórele conditiuni si anume:

4. Nepótele au de-asi capeté legatele mai susu scrise, dupa mórtea unchiului lor Petru Hódrea, si numai cându voru fi maiorene; éra sor'a lui póte capeté celea 200 fl. v. a. de sub punctu 3 sub urmatórele conditiuni si anume: 100 fl. v. a. indata dupa mórtea frate-seu Petru Hódrea, ér' ceealalta suta de florini sè se puna la o cassa de pastrare, de unde póte ridicá numai interesele, éra capitalulu acest'a sè se intrebuintiedie la inmormentarea ei, mai departe, la casu cându aru murí numit'a Mariuti'a Petru Severinu inaintea frate-seu Petru Hódrea, atunci celea 200 fl. v. a. testate ei se le primésca fetele acestei'a dupa mórtea unchiului lor susu numitu.

5. Éra, cându aru murí muierea (Dobra Petru Hódrea) inaintea barbatulu ei, atunci realitatile mai susu scrise precumu si banii in numerariu mai sus semnati au sè-i primésca urmatorii legali ai acestei'a, éra némurile celui remasu in viétia nu potu face nici odata vr'o pretensiune pe bas'a acestui testamentu. — In casulu acest'a, 100 fl. v. a. in numerariu sè se dea mai antàiu, la fondulu miseriloru din Resinari pe numele parintiloru acestei'a: „Comanu Dancasiu si soti'a sa Marin'a“, — si asiá némurile reposatei au de-a capeté tóta ceealalta avere in sum'a preste totu de 1200 fl. v. a.

6. Tóta ceealalta avere a nóstra, atátu miscatóre càtu si nemiscatóre remane in dreptulu de proprietate si posesiune a acelui dintre noi, carele remane in viétia si la care avere

némurile nóstre de ambe partile nu potu face nici o pretensiune.

7. Totu odata dispunemu acumu, cà livad'a nóstra din dric. alu II. „Copacele“ Nr. protocol. fund. 384 A + Nr. ord. 4. num. top. 2546 in mesura de 318□° cu venitu curatu — fl. 36 cr.; num. top. 2547/2, in mesura de 453□° cu venitu curatu — fl. 50 cr.; num. top. 2564, in mesura de 1 jug. 650□° cu venitu curatu 5 fl. 2 cr.; num. ordin. 5, num. top. 2559/1 in mesura de 248□° cu venitu curatu de — fl. 28 cr.; num. top. 2560/2 in mesura de 248□° cu venitu curatu de — fl. 50 cr.; num. top. 2562 in mesura de 314□° precumu si din prot. fund. Nr. 384 num. topog. 2559 in mesura de 99□° cu venitu curat de — fl. 19 cr. si cea din prot. fund. num. 384, num. ord. — num. topog. 2561 in mesura de 522□° cu venitu curatu de 1 fl. 42 cr.; mai departe livad'a din prot. fund. Nr. 389 A + Nr. ord. — Nr. top. 2566 in mesura de 330□° cu venitu curatu de — si livadea din prot. fund. 384. num. top. 2560/1 in mesura de 100□° cu venitu curatu de —, cari tóte acestea suntu comasate si pre cari le pretiuim preste totu cu 3000 fl. v. a. precum si 600 fl. v. a. in bani gat'a, acelu dintre noi, carele va remané in viétia se aiba dreptulu asupr'a acestor'a numai de usufructu pâna va traí, in sa nici decumu se aiba dreptulu ale instrainá nici intr'unu modu, fiindu menita numita livade aici descrisa precumu si cele 600 fl. v. a. in bani spre facerea unui fondu despre carele se va vorbí mai pre largu in Titlulu alu III-lea alu acestui testamentu.

Titululu alu II-lea.

Ajutóre pentru alte fonduri.

Avendu dorint'a de-a contribuí din tóte puterile nóstre la inaintarea scumpei nóstre natiuni si biserici si in sperantia, cà vomu mai aflá imitatori — dupa o conscientiósa cumpanire a miciloru nóstre puteri, — amu hotarítu a face urmatórele ajutóre si anume:

1. Bisericii gr.-orient. din Resinari sum'a de 200 fl. v. a.
  2. Fondului miseriloru „ „ „ „ 100 fl. v. a.
  3. Asociatiunei transilvane pentru literatur'a romana si cultur'a poporului romanu sum'a de . . . 200 fl. v. a.
- si observamu totuodata cà vietile nóstre a ambiloru sunt asecurate reciprocu la banc'a „Transylvania“ in Sibiiu cu sum'a de 600 fl. v. a. care bani se potu ridicá indata dupa mórtea a ori-cárui'a dintre noi.

De acea dispunemu, cà, déca pâna cându suntemu ambii in viétia nu vomu platí legatele aici mai susu scrise, atunci celu remasu in viétia dintre noi, ridicandu acesti bani — cu 300 fl. v. a. se zidésca o cripta pentru noi; éra ceilalti 300 fl. v. a. remasi de aici are ai impartí in modulu urmatoriu, si anume:

- a) Biserica greco-orientala din Resinari primesce din acesti bani . . . . . 100 fl. v. a.
- b) Fondulu miseriloru din Resinari primesce din acesti bani . . . . . 100 fl. v. a.
- c) Asociatiunea transilvana din Sibiiu primesce din acesti bani . . . . . 100 fl. v. a.

In urm'a acestei'a, aru mai avé de-a pretinde biserica gr.-orient. din Resinari 100 fl. v. a. si Asociatiunea transilvana din Sibiiu alta 100 fl. v. a.

In casulu acest'a damu dreptulu acestoru doue fonduri a-si asecurá, respective intabulá, pretensiunile loru cu câte 100 fl. v. a. in acea avere a nóstra comuna despre care nu e facuta nici o dispusetiune testamentara. Éra déca platimu fiindu ambi in viétia ajutórele de mai susu, atunci acést'a dispositiune din urma n'are nici o valóre, si celu remasu in viétia dintre noi dispune cu cele 300 fl. v. a. ce'i remanu dela asecurare, dupa facerea criptei nóstre, dupa placulu seu.

Titululu III-lea.

Fundațiuni.

Livadea nóstra descrisa in Titulu I-lea precumu si stupina si totu ce se afla pe acea livade la mórtea nóstra a ambiloru, atátu miscatoriu, càtu si nemiscatoriu, precumu si 600 fl. v. a. in bani, testamu, donamu si legatuimu, dupa mórtea nóstra a ambiloru, spre facerea unui fondu, carele se pórte numele: „Fondulu lui Petru Hódrea si alu sociei sale Dobr'a nascuta Dancasiu din Resinari.“

Din acestu fondu se voru platí la timpulu seu stipendii tineriloru romani, nascuti din Resinari, cari invétia la carte séu se ocupa cu meserii, se va ajutorá fondulu scólei greco-orientale din Resinari, se voru dá bani Venerabilului Consistoriu archidiecesanu gr.-orientalu romanu din Sibiiu, spre ai impartí in stipendii si se va face o biserica intr'o comuna seraca gr.-orient. romana din archidieces'a nóstra — si avendu in vedere, cà livadea nóstra, despre care in Titululu primu alu acestui Testamentu amu dispusu, cà e menita pentru facerea unui fondu — ne aduce acumu unu venitu anualu de preste 300 fl. v. a. si considerandu, cà acésta livade si dupa mórtea nóstra cându póte nu se va grijí cá acumu, totusi va aduce unu venitu anualu siguru de 200 fl. amu ajunsu la acea convingere, cumcà déca vomu dá noi din neinsemnat'a nóstra avere numit'a livade precumu si 600 fl. v. a. in bani cá fondu pentru infintiarea unoru stipendii in favórea tinerimei nóstre romane, precum si pentru ajutorirea scólei nóstre gr.-orient. din Resinari, — din venitele acestei livedi precum si din interesele celoru 600 fl. v. a. va cresce cu timpulu unu capitalu frumosu, din a cărui interese se va ajutorá prosperitatea industriei si culturai romane, prin urmare, vomu puté contribuí cu o pétra la bas'a fericirei natiunei nóstre.

Pentru cá sè se aduca aceste dispositiuni a le nóstre la indeplinire, amu facutu urmatórele:

Litere fundationali.

Venitele din arend'a numitei livedi si a stupinei de pe ea, precum si interesele celoru 600 fl. v. a. se voru elocá in obligatiuni de statu dintre cele mai sigure si rentabile pâna va cresce capitalulu la sum'a de 100,000 fl. v. a. Dispunemu totuodata, cà livadea nóstra testata nici odata sè nu se venda, ci sè se arendeze tot pe câte 6 ani, càci numai in estu modu, credemu, cà se va grijí bine de càtra arendatori; mai departe, cá fondulu nostru sè'si dea ródele sale inainte de-a cresce sum'a la 100,000 fl. v. a. fipsata de noi, orenduimu cá sè se faca urmatórele stipendii mai la vale numite, — si pentru cá acést'a sè se realizeze amesuratu dorintiei nóstre si convingerei nóstre satorimu urmatórele nemodificavere

Condițiuni.

1. Mai întâiu se va formá din venitele livedii si stupinei susnumite precumu si din interesele celor 600 fl. v. a. unu fondu de 20,000 fl. v. a.

2. Cându va ajunge capitalulu la 20,000 fl. v. a. de aici înainte interesele capitalulu se voru impartí in modulu urmatoriu pentru tineri nascuti din Resinari de nationalitate romana, si anume:

- a) sè se faca 2 stipendii à 50 fl. v. a. pentru studenti de gimnasiulu inferioru séu scól'a reala inferióra 100 fl. v. a.
- b) un stipendiu pentru unu studentu de universitate 100 fl. v. a.
- c) unu stipendiu, cá ajutoriu pentru unu meseriasiu, cându vrea sè se faca maestru . . . . . 50 fl. v. a.

In modulu acest'a se impartu stipendiile in totu anulu, éra restulu din venitele capitalulu si alu livedii, ce nu se imparte in stipendii se impartiesce in dóue parti egale, si anume, o parte intra in fondulu scólei gr. orient. din Resinari, si cealalta parte se adauge la capitalu pâna va ajunge capitalulu la sum'a de 50,000 fl. v. a.

3. Cându va ajunge capitalulu la suma de 50,000 fl. v. a., carele elocatu cu 5% aduce interese anuale in sum'a de 2500 fl. v. a. atunci pre lângá stipendiile fipsate dejá sè se mai faca inca urmatóarele stipendii totu numai pentru nascuti Resinareni de nationalitate romana si adeca:

- a) unu stipendiu pentru unu studentu din gimnasiulu infer. ori scól'a reala inferióra cu . . . . . 50 fl. v. a.
- b) doue stipendii pentru studenti de gimnasiulu ori realulu superioru à 100 fl. . . . . 200 fl. v. a.
- c) 4 stipendii pentru invetiacei de meserii à 25 fl. 100 fl. v. a.
- d) doue stipendii pentru meseriasii cá ajutoriu, cându voru a se face maestri à 50 fl. v. a. . . . . 100 fl. v. a.
- e) sè se puna la dispositiunea Venerabilulu Consistoriu archidiecesanu gr. or. din Sibiiu, pentru de a dá unu stipendiu dupa bun'a sa chibsuintia din fondulu nostru la studenti romani greco-orientali . . . . . 100 fl. v. a.

Restulu intereseloru dupa capitalu si arend'a din livade si stupina se impartiesce éra in doue parti egale, si anume: jumetate se adauge la capitalu si cealalta jumetate se dà la fondulu scólei gr. orient. din Resinari.

4. Avendu a cresce capitalulu pâna la sum'a de 100,000 fl. v. a., acést'a se va intemplá adaogèndu la capitalu in totu anulu:

- a) venitele dupa arend'a livedii stupinei testate;
- b) jumetate din restulu intereseloru, care remanu neimpartite in stipendii dupa capitalulu dela 50,000 fl. v. a. in susu.

5. Cându va ajunge capitalulu la sum'a de 100,000 fl. v. a. fiindu elocatu in obligatiuni cu 5% va aduce unu venitu anualu de 5000 fl. v. a. afara de venitele dupa arend'a livedii si a stupinei.

Atunci pe lângá stipendiile esistente sè se mai formeze inca urmatóarele stipendii totu numai pentru nascutii Resinareni de nationalitate romana si anume:

- a) trei stipendii pentru studenti de gimnasiulu ori realulu inferioru à 50 fl. . . . . 150 fl. v. a.
- b) doue stipendii pentru studenti de gimnasiulu ori realulu superioru à 100 fl. . . . . 200 fl. v. a.
- c) unu stipendiu pentru unu studentu de universitate 300 fl. v. a.

d) unu stipendiu pentru fetitie, cari, absolvendu scólele infer., aru dorí a se prepará de invetiatoritie 100 fl. v. a.

e) unu stipendiu pentru unu meseriasiu, cá ajutoriu cându aru vrea a se face maestru . . . . . 100 fl. v. a.

De aci incolo, neavendu fondulu de-a mai cresce, restulu din venitul capitalulu, precumu si venitele din arend'a livedii si a stupinei, care nu se impartiescu in stipendii, se imparte in doue parti egale intre fondulu scólei gr. orient. din Resinari si Venerabilul Consistoriu archidiecesanu gr. orient. din Sibiiu, avendu acest'a dreptulu a impartí din acestu venitu stipendii dupa bun'a sa chibsuintia, intre studenti de nationalitate romana, fàra deosebire de confesiune, cu care ocasiune inse cei de religiunea gr. orient. voru fi preferiti.

6. De stipendiile susu indicate se potu impartasi numai tineri de nationalitate romana nascuti din Resinari, fàra avere si ajutoriu, si anume: se pretinde dela studenti cá se aiba testimoniu cu calcululu celu puçinu de prim'a clasa si purtare buna morala, — éراسi meseriasii, cari dorescu a se face maestri si a se impartasi de vr'unu stipendiu, trebuie se produca atestate de invetiatur'a meseriei, de anii de pracsá si se aiba buna purtare morala, in fine pentru invetiaceii de meserii, cari dorescu a fi impartasiti de stipendii din fondulu nostru, parintii séu tutorii loru sè se oblige in scrisu, cá voru lasá pre copiii loru la meseria pâna voru invetiá deplinu meseri'a si in casu contrariu voru refundá stipendiile dejá primite éراسi fondulu nostru.

7. Descendentii din familiile nóstre in lini'a mai deaprópe si preste totu acei petenti, cari voru purtá numele Hódrea si Dancasiu. — desí parintii acelor'a nu se voru considerá de seraci, — voru fi totu-déun'a preferiti la impartirea stipendiiloru.

8. Dela dreptulu de a fi impartasiti de stipendii din fondulu nostru eschidemu pentru totu-déun'a pe descendentii lui Alemanu alui Alemanu Dancasiu-Tréba casatoritu acumu cu An'a, fét'a lui Oprea Sioganu, precumu si pre descendentii lui Tudoru Munteanu.

9. Fia-care stipendistu studentu, carele va dorí a i se lasá stipendiulu si pe viitoriu, va avé a'si trimite testimoniulu scolaru, celu multu o luna de dile dupa finirea cursulu respective depunerea examenulu.

10. Studentiloru de universitate li se lasa stipendiulu inca unu anu de dile dupa finirea cursulu universitaru, déca ceru si voiescu a fi graduati de doctori in sciintiele ce au invetiatu.

11. Acestu fondu se va sustiné de sine statatoriu pe veci, sustinendu-se si conditiunile nemodificate si impartindu-se stipendiile fàra deosebire confessionala la fii de nationalitate romana — afara de preferirea némuriloru nóstre.

12. Stipendiile indicate in punctele: 2, 3, lit. a, b, c, d, si punct. 5, déca pentru acestea nu se voru afá petenti vrednici de-a le primí, voru remané la capitalu, si respective, cându va fi capitalulu de 100,000 v. a. se voru impartí in parti egale intre fondulu scólei gr. or. din Resinari si Vener. Consistoriu archidiecesanu gr. orient. romanu din Sibiiu.

Titlulu alu IV-lea.

Administrati'a.

1. Administrati'a acestui fondu se concrede onoratului Comitetu parochialu gr. orient. romanu precumu si onoratului

sinodu parochialu din Resinari, éra inspectiunea suprema se concedre prea Venerabilului Consistoriu archidiececanu gr. or. romanu din Sibiiu.

2. La casu cându spiritulu timpului séu interesulu binelui si alu fericirei natiunei aru pretinde, cá speci'a stipendiiloru sè se modifice, atunci va avé comitetulu parochialu gr. orient. din Resinari a face unu proiectu bine motivatu si acest'a a'lu substerne sinodului parochialu spre desbatere si decideré; in totu casulu inse nu se potu detrage competintiele scólei si ale Venerabil. Consistoriu archidiececanu gr. orient. romanu satorite la Titululu III-lea punct. 2, 3 si 5.

3. Stipendiile, afara de cele, cari se punu la dispositiunea Venerabil. Consistoriu archidiececanu gr. orient. romanu din Sibiiu, se voru conferí de cátra Comitetulu parochialu gr. orient. romanu din Resinari, cu care ocaziune trebuie se fia fatia si se aiba votu decisivu si doi membri, cei mai deaprópe din familiile nóstre si anume: unulu, carele pórtá numele Hódrea si altulu cu numele Dancasiu, si anume, descendentii in lini'a barbatésca dupa fratele si respective cumnatulu nostru Sierbanu Comanu Dancasiu.

Dela acestu dreptu eschidemu pentru totu-déun'a pe Alemanu alui Alemanu Dancasiu-Tréba casatoritu cu An'a Oprii Sioganu precumu si pe toti descendentii lui.

4. Ratiociniulu despre manipularea fondului si impartirea baniloru se va revedé in totu anulu cu ocaziunea tienerei sinodului parochialu ordinariu din Resinari si rezultatulu sè se publice in diuarele romane.

5. Incredintiamu acestu fondu onoratului Comitetu parochialu gr. or. romanu din Resinari si'lu rugamu, se binevoiesca a primí si purta acésta sarcina amesuratu dorintiei nóstre si in interesulu natiunei si bisericeii.

Titululu alu V-lea.

Dispositiuni generale.

1. Cassariulu fondului nostru va avé pentru lucrulu si ostení'a sa cu administrarea acestui'a, pâna la crescerea capitalulu la 20,000 fl. v. a. dupa tóte venitele fondului 2% provisiune; totu asemenea dupa venitele fondului, fiindu capitalulu dela 20,000 fl. pâna la 40,000 fl. v. a. câte 3% provisiune din venite, éra de cându va fi capitalulu dela 40,000 fl. pâna la 100,000 fl. v. a. câte 4% provisiune din venite.

2. Cându va ajunge capitalulu la sum'a de 10,000 fl. v. a., de ací incolo totu la trei ani sè ni se faca parastasu la serbatórea ss. apostoli Petru si Pavelu, cu care ocaziune se se faca urmatórele spese din fondulu nostru si anume:

- a) sè se cumpere 300 luminari pentru poporu.
- b) preotiloru sè li se dea preste totu . . . . . 8 fl. v. a.
- c) cantaretiloru sè li se dea . . . . . 6 fl. v. a.

3. Cându va ajunge capitalulu la sum'a de 40,000 fl. v. a. atunci sè ni se faca unu monumentu pe mormentulu nostru din fondulu nostru, carele se costeze 3000 fl. pâna la 4000 fl. v. a.

3. Cându va ajunge capitalulu la sum'a de 100,000 fl. v. a. atunci inainte de-a se intrebuintiá venitele capitalulu dupa dispositiunile punct. 5 din Titululu alu III-lea sè se puna la dispositiunea prea Venerabilului Consistoriu archidiececanu gr. orient. romanu din Sibiiu un'a suma de 10,000 fl. v. a. din

fondulu nostru cu scopu de a se zidí din acesti bani o biserica intr'o comuna seraca gr. orient. din archidiececa nóstra; rugamu totuodata pre prea Venerab. Consistoriu archidiececanu, cá primindu acésta suma de 10,000 fl. v. a. din fundulu nostru, se publice concursu in archidiececa nóstra gr. orient. si banii numiti se-i dea unei comune bisericesci gr. orientale spre scopulu edificareii unei biserice, care biserica se pórté numele: „Fundatorii Petru Hódrea si sot'i'a sa Dobr'a nascuta Dancasiu din Resinari,“ — care inscriptiune are a se serie pe o pétra monumentalá in zidulu bisericeii.

Titululu alu VI-lea.

Esecutorii testamentului.

1. De esecutori ai acestui testamentu denumimu pre prea Venerabilulu Consistoriu archidiececanu gr. orient. romanu din Sibiiu si dispunemu totuodata, cá spelele pentru delegatii esecutivi ai acestui testamentu sè se platésca din fondulu nostru.

Rugamu mai departe pe Vener. Consistoriu archidiececanu se binevoiesca a lucrá spre implinirea tuturoru dispositiuniloru nóstre, ce se cuprinde in acestu testamentu si celoru ce se voru cuprinde si in codicilele, ce amu mai face má tardiu, multiamindu'i pentru binefacerele si purtarea acelei sarcine.

Incheiere.

Terminandu cu ajutoriulu lui Dumnedieu acestu testamentu, dechiaramu, cumcà in acest'a se afla ultimele nóstre dispositiuni puse pe hartia asiá, dupa cumu ni-a dictatu nóue inim'a si convingerea nóstra si cá acestu testamentu s'a scrisu in doue esemplare egalu sunatóre, dintre care un esemplariu se pastréza la noi, éra celalaltu esemplariu la prea Venerab. Consistoriu archidiececanu gr. orient. romanu din Sibiiu, fiindu ambele esemplare intarite prin subsemnarile nóstre inaintea martoriloru anume spre acestu scopu chemati.

Resinari, in 29 Maiu 1879.

Petru Hódrea m. p., testatoru.	Dobr'a Petru Hódrea nascuta Dancasiu m. p., testatóre.
Petru Broté m. p., cá martoru.	Petru Bancila m. p., martore.
Ioanu Metiu m. p., directoru scolaru, cá martoru.	Maniu Vidrighinu m. p., martoru.

Subscriii adeverimu cumca domnealoru Petru Hódrea si soçi'a sa Dobr'a nascuta Dancasiu, pre care noi in persóna ii cunóscemu bine, in present'i'a nóstra aflandu-ne noi patru martori totuodata faciá au dechiaratu, cumca acestu testamentu care s'au cetitu in audiulu la toti, coprinde voint'i'a loru cea de pre urma si cá atare l'au subscrisu cu man'a propria, éra soçi'a sa nesciindu scrie, prin apaşarea degetului lángha nume.

Resinari, 30 Maiu 1879.

Petru Broté m. p., cá martoru.	Petru Bancila m. p., martoru.
Ioanu Metiu m. p., directoru scolaru, cá martoru.	Maniu Vidrighinu m. p., martoru.

PARTEA OFICIALA.

Procesu verbale.

alu comitetului Asociatiunii transilvane pentru literatur'a romana si cultur'a poporului romanu, luat in sedinti'a din 6 Martie n. 1882.

Presedinte: Iacobu Bolog'a, vice-presedinte. Membrii presenti: P. Dunc'a, Ioanu Popescu, Dr. Ilarionu Puscariu, Ioanu V. Russu, Partenie Cosm'a, Visarionu Romanu, Elia Macelariu, Vasilie P. Harsianu, Constantin Stezaru, Eugenu Brote, N. P.-Petrescu.

Secretariu: Dr. D. P. Barcianu.

11. Cassariulu presenta conspectele despre starea fondului Asociatiunii si alu Academiei la 6 Martie a. c. Din acestu conspectu se vede, ca sum'a fondului Asociatiunii este de 80,852 fl. 27 cr.; ér' a fondului Academiei 19,141 fl. 29 cr. v. a. (Nr. esh. 62 si 63/1882).

— Spre sciintia.

12. Biroulu comitetului parochialu din Campeni, trimite in urm'a ursoriului de dto 17 Novembre Nr. 436/1881 datele cerute despre scól'a din Campeni, cu scopu de a justificá cererea de ajutoriu pentru scól'a de fetitie de acolo. (Nr. esh. 458/1881).

Din acestu raportu se vede ca, numerulu familiiloru este 490, ér' alu copiiloru obligati a cercetá scól'a 326. Din acesti'a cercetéza scól'a 112 si anumitu: 81 baieti si 31 fete. Invetiatori sunt 3, provediuti cu atestatu de cualificatiune, ér' la scól'a de fetitie, infiintata in 1879, este instituita o invetiátore. Din veniturile fondului scolaru dupa sum'a de 9875 fl. se chieftuescu 1254 fl. pentru sustinerea scólei, asiá dar' aprópe intrég'a suma de venite.

In conformitate cu conclusulu adunarei generale dela Blasiu din a. 1879 Nr. prot. XX si XXXVIII, care a votatu numitei scóle unu ajutoriu de câte 200 fl. pe anu, pentru unu periodu de 3 ani dela infiintarea scólei, si in conformitate cu conclusulu adunarei generale dela Sibiiu din a. 1881, de sub pos. 26 din bugetulu votatu pro 1882,

— Comitetulu, desí constata cu parere de reu, ca in privinti'a cercetarei scólei nu pare a se fi desvoltatu destula energie, de óre-ce din preste 300 copii, abiá 112 cercetéza scól'a, totusi, pentru a veni in ajutoriu fondului scólei amintite, votéza sum'a de 200 fl. cá ajutoriu pentru scól'a de fetitie, in asteptarea, ca pe viitoriu organele indatorate cu in-grigirea si inspectiunea scólei voru starui cu mai multa tarie, cá scól'a se fia mai bine cercetata, decum este de presentu.

13. Comisiunea de trei, esmisa din sedinti'a dela 31 Decembre a. tr. pentru a studiá cestiunea infiintarii unei scóle de tiesutu in Satulungu, isi presenta raportulu seu. (Nr. esh. 54/1882).

Din acestu raportu se vede ca ide'a infiintarii acestei scóle s'a ivitu cu ocasiunea adunarei generale a despartimentului Brasiovu, tñnuta in a. 1880 in Cernatu, cându s'au si subscrisu in favorulu numitei scóle sum'a de 873 fl. Continuandu-se colectele, sum'a s'a urcatu pana la 9/12 1880 la 1178 fl. si in sedinti'a subcomitetului dela acelasi datu s'a decisu a se pune scól'a sub auspiciile Asociatiunii transilvane, ér' in 25 Novembre a. tr. s'a prezentatu, la cererea comite-

tului centralu, unu proiectu de statute pentru infiintarea, intocmirea si sustinerea scólei.

— Comitetulu saluta cu vie placere iniciativ'a luata de despartimentulu Brasiovului in caus'a infiintarii unei scóle de tiesutu in Satulungu; inse deóre-ce in proiectulu de statute prezentatu de subcomitetu nu se afla nici o dispositiune cu privire la administrarea sumeloru colectate, pana la terminulu infiintarii amintitei scóle, comitetulu centralu astépta, pentru a se puté pronuntiá definitivu, asupr'a proiectului de statute, date mai positive dela subcomitetu, despre modulu cumu densulu crede a administrá sumele colectate.

14. Membrulu suplentu alu comitetului Eugenu Brote, avendu in vedere, ca in Sibiiu mai multe reuniuni romane isi au residenti'a, dar' nu dispunu si de localitati corespundietóre, si ca, déca aceste reuniuni si-aru intruní puterile aru puté sè-si zidésca unu edificiu propriu, in care tóte sè se adapostésca, propune urmatoriulu proiectu de conclusu:

Comitetulu Asociatiunii transilvane aderéza la ide'a ridicarei unui edificiu propriu pentru tóte reuniunile romane cu residenti'a in Sibiiu si decide a luá iniciativ'a pentru realizarea acestei idei. Comunicandu acestu conclusu reuniunei romane de lectura, reuniunei romane de cantari, reuniunei femeiloru romane, reuniunei sodaliloru romani si reuniunei agricultoriloru romani (care este in infiintare), aceste reuniuni se se poftésca a se esprimá, déca si ele aderéza la ide'a ridicarei unui edificiu comunu. Aderandu, tóte reuniunile numite, voru esmite delegatiuni de trei membri, cari intrunindu-se sub presidiul Asociatiunii, voru discutá cestiunea si voru veni cu propuneri precise privitóre la realizarea acestei idei. (Nr. esh. 11/1882).

— Comitetulu decide a se transpune proiectulu de conclusu alu membrului E. Brote unei comisiuni de 3 spre studiare si raportare in o sedintia urmatóre. In comisiune se alegu dd. P. Cosm'a, V. Romanu si E. Brote.

Sibiiu, d. u. s.

Verificarea acestui procesu verbale se concrede domniloru: Cosm'a, Puscariu, Romanu.

I. Bolog'a m. p., Dr. D. P. Barcianu m. p.,
vice-presedinte. secretariu alu II-lea.

S'a cetitu si autenticatu. Sibiiu, 10 Martiu 1882.

P. Cosm'a m. p. Dr. II. Puscariu m. p. V. Romanu m. p.

Procesu verbale

alu comitetului Asociatiunii transilvane pentru literatur'a romana si cultur'a poporului romanu, luat in sedinti'a din 7 Martie n. 1882.

Presedinte: Iacobu Bolog'a, vice-presedinte. Membrii presenti: Paulu Dunc'a, Dr. Ilarionu Puscariu, Partenie Cosm'a, Vasilie P. Harsianu, Elia Macelariu, Visarionu Romanu, Eugenu Brote, Constantin Stezariu.

Secretariu: Dr. D. P. Barcianu.

15. Directiunea despartimentului III (Sibiiu) presenta protocolulu sedintieloru subcomitetului din 24 Octombree si 10 Novembre a. tr. si protocolulu adunarei generale tñnute la Cacov'a in 13 Novembre 1881.

Din protocoalele subcomitetului se vede că:

1. S'a alesu o comisiune in persónele dloru Corneliu Tobias si N. P.-Petrescu, pentru a satisface conclusului comitetului de dto 28 Septembre Nr. 238/1880, cu privire la studiarea tienutului din punctu de vedere alu relatiunilor fisicale, economice, industriale.

2. Că s'a insarcinatu biroulu a face in Sibiu si giuru colecta in favorulu monumentului repausatului poetu Andreiu Muresianu.

3. Că s'a scrisu concursu cu premiu pentru cea mai buna prelectiune practica din ori-care obiectu de invetiamentu din scól'a populara.

4. Că s'au datu invetiatoriului Ioanu Banciu din Talmacelu 10 fl. cá rebonificare a speselor avute cu 5 elevi ai sei, pre cari i-a aplicatu la diferite meserii, si 10 fl. cá remunerare pentru zelulu doveditu in instruirea copiiloru de scóla in desteritati, menite a pregatí lucrarea in meserii.

5. Că s'a stabilitu tinerea adunarei generale in 15 Novembre 1881 la Cacov'a.

Din protocolulu adunarei generale se vede:

6. Că raportulu generalu alu subcomitetului despre activitatea sa, s'a aprobatu, constatandu-se totuodata cu placere că, la staruintele subcomitetului, invetiatoriulu I. Banciu din Talmacelu a desvoltatu o activitate cu unu frumosu succesu in instruirea tinerimei scolare in lucruri de mana, ce privescu cunóscerea si folosirea uneltelor diferite, intrebuintate in meserii.

7. Că ratiociniulu de pe a. 1882 s'a aflu in ordine; dispunendu-se totuodata cá, pe viitoriu, ratiociniulu sè se presente deosebitu de raportu si insoçitu de tóte documentele.

8. Că s'a preliminatu pro 1882 unu bugetu in sum'a de 181 fl. in care se afla:

- a) unu premiu de 2 # pentru unu modelu de prelegere in scól'a populara;
- b) sum'a de 100 fl. pentru infintiarea de biblioteci in comunele rurale;
- c) unu premiu de 10 fl. pentru invetiatori, ce se voru distinge pe terenulu promovarei meseriilor;
- d) 3 premii à 10 fl. pentru invetiatorii, cari voru aratá mai mare progresu intru inaintarea stuparitului, pomaritului si legumaritului.

9. Că s'a intregitu subcomitetulu prin alegerea dlui D. Comsi'a de membru ordinariu, si a dloru Stefanu Stroi'a si Dr. I. Crisanu de membri suplenti.

10. Că s'au in scrisu cá membri pe viétia, platindu tacs'a de câte 100 fl. in obligatiuni de statu, comun'a gr. or. bisericesca si comun'a politica din Cacov'a, ér' de membru ordinariu cu tacs'a anuala de 5 fl. dlu Dimitrie Comsi'a, negutiatoriu in Saliste. Dela membri ordinari vechi, pentru diplome si tacs'e dela membri ajutatori s'au incassatu 88 fl. 50 cr.; preste totu sum'a 293 fl. 50 cr. v. a.

11. Că s'a incassatu, conformu unei liste alaturate sum'a de 50 fl. 50 cr. in favorulu ridicarei monumentului lui A. Muresianu, si

12. Că adunarea generala procsima s'a hotaritu a se tiné in Porcesti. (Nr. esh. 2/1882).

— Lucrarile subcomitetului amintite sub p. 1—5 si hotaririle adunarei generale de sub p. 6—11 se iau spre sci-

intia. Totuodata comitetulu isi esprima placerea sa pentru initiativ'a in infintiarea de biblioteci in comunele rurale, de asemenea pentru lucrarea intreprinsa cu scopu de a familiarisá pre copiii dela scólele populare cu meseriile, si votéza recunoscintia invetiatoriului Ioanu Banciu diu Talmacelu, care multu zelu si abnegatiune a doveditu in instruirea eleviloru sei in lucrari, cari servescu de pregatire pentru meserii.

Membriloru noi se voru espedá diplomele câtu mai curendu, ér' listele de contribuiuri la fondulu Asociatiunei si pentru monumentulu lui A. Muresianu se voru publicá in organulu Asociatiunei.

16. Adunarea generala a „Reuniunei invetiatoriloru romani din Chioru“, tinuta la Siomecut'a mare in 25/12 1881, multiamesce pentru trimiterea gratuita a organulu Asociatiunei: „Transilvani'a“ pâna la a. 1879 si se róga a li se acordá acestu favoru si pentru anulu 1881, si pe viitoriu. (Nr. esh. 4/1882).

— Spre sciintia cu aceea, cá cererea se acórdá.

17. Alesandru Dimancea, cassariulu societatii „Tinerimea romana“ din Bucuresci, trimite 507 lei, colectati in favorulu monumentului repausatului poetu Andreiu Muresianu. List'a contribuentiloru o va trimite mai tardiu. (Nr. 29/1882).

— Spre placuta sciintia cu aceea, cá adevérindu-se primirea baniloru sè se multiamésca societatii pentru zelulu doveditu in spriginirea intreprinderi amintite. List'a contribuentiloru se va publicá indata dupa primirea ei.

18. Directiunea despartiamentulu VIII (Alb'a-Iuli'a) presenta protocolulu adunarei generale a despartiamentulu din 3 Iulie a. tr. si protocolulu subcomitetulu din 25 Iulie. (Nr. esh. 30/1882).

Din aceste protocoale se vede că:

- a) s'a alesu unu nou subcomitetu in persónele dloru: Ioanu Piposiu, Alesandru Tordosianu, M. Cirlea, R. Patiti'a, Ioanu Cosieriu, Mateiu Nicol'a si N. Cado;
- b) s'au incassatu dela membri ajutatori, conformu consemnarei cuprinse in protocolu, sum'a de 40 fl. 60 cr. dintre cari 20 fl. 60 cr. s'au espedatu comitetulu, ér' 20 fl. s'au retienutu pentru intimpinarea speselor ce se voru face cu infintiarea agentureloru comunale;
- c) adunarea generala proxima s'a hotaritu a se tiné in Cetea, in 14 Octobre a. tr.;
- d) comitetulu s'a constituitu alegèndu pre d. J. Piposiu de directoru;
- e) s'a esmisu o comisiune pentru compunerea unui conspectu pentru formarea agentureloru comunale, ér' comitetulu sè se recerce a trimite diplome pentru membrii agentureloru.

— Conclusele amintite sub a—e se iau spre sciintia, cu observarea, cá pe viitoriu in privinti'a sumelor, ce remanu la dispositi'a subcomitetulu, sè se urmedie conformu §§. 18 si 20 din regulamentulu pentru despartiaminte, avendu a se stabili in adunarea generala unu preliminaru de bugetu pentru anulu urmatoriu. Totuodata subcomitetulu e recercatu a raportá la timpululu seu despre resultatulu lucrarei cu privire la agenturele comunale, observandu-i-se cá diplome particulare pentru membrii agentureloru nu esista.

19. Directiunea despartiamentulu Desiu insciintiéza, cá s'au facutu pasii necesari pentru incassarea tacselor si cá s'a

alesu comisiunea pentru primirea adunarii generale a Asociatiunii din acestu anu. Alaturandu cu acésta ocasiune si unu apelu adresatu càtra romanii din acelu tienutu, pentru cá se spriginésca ajungerea scopurilor Asociatiunii, arata totuodata cà, pe timpul serbatorii S-tei Marii, fiindu serbatóre poporala la manastirea dela Nicul'a, s'aru recomandá cá adunarea generala a Asociatiunii ficsata pe 27 Augustu a. c. sè se stramute pe dilele de 25 si 36 Augustu, cá astufeliu si membrii Asociatiunii se póta participa la acea serbare interesanta din multe puncte de vedere. (Nr. esh. 40/1882).

— Spre placuta sciintia, cu aceea inse cá, comitetulu nu póte face abatere dela conclusulu adunarei generale din a. tr. cu privire la terminulu tñneri adunarei generale din acestu anu. Apelulu se va tiparí si in organulu Asociatiunii.

20. Dlu Basiliu Mihailu Lazaru, fostu stipendiatu alu Asociatiunii, de presentu ingineriu asistentu la gar'a din Prunisoru in Romani'a, multiamindu pentru spriginulu, de care s'a bucuratu in timpul studiiloru sale, trimite sum'a de 31 fl. v. a. anumitu 5 fl. cá tacsu de membru ordinariu, 1 fl. cá tacsu pentru diploma si 25 fl. cá acoperire in parte a datoriei ce are la Asociatiune, promitiendu a trimite in curendu si restulu. (Nr. esh. 44/1882).

Spre sciintia, avendu a i se trimite diplom'a de membru.

21. Se presenta din partea presidiului 2 esemplare din raportulu despre espositiunea romana din a. tr. prezentatu camerei comerciale din Brasiovu de secretariulu acesteia J. Hintz, trimisu anume spre a studiá espositiunea amintita. (Nr. esh. 45/1881).

— Spre sciintia. Raportulu se va incorporá bibliotecei Asociatiunii.

22. Urmatorii stipendiatu si ajutorati cu sume de bani din partea Asociatiunii isi presentéza atestatele despre progresulu facutu in semestrulu espiratu:

- a) Valerie Andresianu, invetiacele de faurarie, din Grebenisiu;
- b) Comanu Hambasianu, din Resinari, invetiacele de cojorie in Sibiiu;
- c) George Irimie Fulea, invetiacele de cojocarie, in Saliste;
- d) Ioanu Russu, ascultatoriu de pedagogia in Blasiu;
- e) Ioanu Bardasiu, elevu la scól'a de agricultura in Mediasiu;
- f) Emilianu Popescu, studentu de a VI cl. gimn. in Naseudu.

— Spre sciintia.

23. Augustu Bolm, librariu-editoriu din Berlinu, presenta unu conspectu alu opului editatu de densuul: „Geschichts Lexicon.“

— Spre sciintia, avendu a se comunicá bibliotecariulu spre dare de parere, cându se voru face propuneri pentru cumperarea de carti.

24. Comisiunea de esaminare a elevei stipendiate Sofi'a Ghil'a, dela institutul pedagogicu de fete din Clusiu, presenta raportulu seu, din care se vede, cá numit'a eleva supunendu-se esamenului din limb'a romana, a doveditu progresu laudabilu. Totuodata se presenta si cuitanti'a densei pentru a dou'a rata de 100 fl. (Nr. esh. 60/1882).

— Spre sciintia.

25. Venindu in vacantia urmatórele stipendii, date din partea societati „Transilvani'a“, pentru invetiacei de meserii, si anumitu ale stipendiatiloru:

1. Ioanu Comanu Stefanutia, din Resinari.
2. Emanuilu Morariu, din Odorheiu.
3. Iustinu Simonete, din Spini.
4. Dionisie George Popu, din Basesci.
5. Aurelu Popu, din . . . . .
6. Ioanu Siordea (†) din Sacelu.

— Se decide a se escrie concursu nou pentru aceste 6 stipendii cu conditiile de mai nainte si cu terminu de 30 dile. Sibiiu, d. u. s.

Verificarea acestui procesu verbale se concrede domniloru: Dr. Puscariu, Cosm'a, Romanu.

Iacobu Bolog'a m. p., Dr. D. P. Barcianu m. p.,
vice-presiedinte. secretariu alu II-lea.

S'a cetitu si verificatu. Sibiiu, 10 Martiu 1882.

P. Cosm'a m. p. Dr. H. Puscariu m. p. V. Romanu m. p.

Càtra onoratiu membri ai Asociatiunii transilvane din despartimentulu XII.

Nr. 2.—1882.

XII.

Stimate Domnule!

Recunoscutu fiindu acelu adeveru, cumcà fia-care natiune, ori-care poporu prin promovarea literaturii sale natiunale, prin inaintarea in sciintia, in arte si in industria póte ajunge la dorit'a bunastare culturale si materiale, la inflorire si la culme; pre bas'a acestui adeveru nesuesce si „Asociatiunea transilvana pentru literatur'a si cultur'a poporului romanu“ a si resolvá problem'a, ce si-a impusu, care numai prin intrunirea si asociarea puteriloru spirituale si materiali a tuturor adeptiloru sei, — cari trebuie se fia toti fiii natiunii romane — se póte efectuí!

Spre ajungerea acestoru maretie scopuri a emisu subscrisulu subcomitetu apelulu seu de sub Nr. 8 din anulu trecutú càtra intréga inteligenti'a din acestu despartimentu, pentru imbratiosierea mai cu caldura in numeru mai insemnatu a scopuriloru asociatiunii facéndu-se membrii ordinari eventualu adiutatori, care trebuie cu durere se anunciamu — n'au produsu pàna acum'a rezultatulu doritu pentru Asociatiune, de órece numai puçini membrii s'au in scrisu!

Re'noindu apelulu nostru supr'a-amentitu; pre bas'a cercarei onorabilei comitetu centrale dela Sibiiu de sub Nrulu 361.—1881, ne implenimu o placuta datorintia, invitandu-ve de nou cu insistintia si stima fratiésca, se binevoiti a conlucrá din respoteri si inomise in cerculu activitatii d.-vóstre spre inmultirea membriloru asociatiunii: *ordinari*, carii au a solví câte 5 fl. si *adiutatori*, carii au a solví câte 1 fl. v. a. premergúndu d.-vóstre in frunte cu esemplulu, tienédu-ve de datorintia si onóre natiunala, câtu mai curundu a tramite taxele anuali incasate si dela alti membrii noi acestui subcomitetu, cu atátu mai vértosu, cà-ci membrii ordinari se recompenséza cu foi'a Asociatiunii: „*Transilvani'a*“, si fiinducà suntemu in pusetiune placuta a ve avisá, cà dorinti'a nóstra cea mai ferbinte se va realisá: *Adunarea generala a Asociatiunii trans. din anulu acest'a se va tienea in lun'a lui Augustu aici in Desiu.*

Acum, ori nici odata! se ne facemu cu totii datorinti'a natiunale pre deplinu.

Primire mai démna nu potemu pregatí areopagului culturi nóstre natiunale, decátu *facandu-ne cu totii membrii.*

Din siedinti'a subcomitetului despartimentulu XII. alu Asociatiunii.

Desiu, 25 Ianuariu 1882.

Gabrielu Manu,
directoru.

Petru Muresianu,
secretariu.